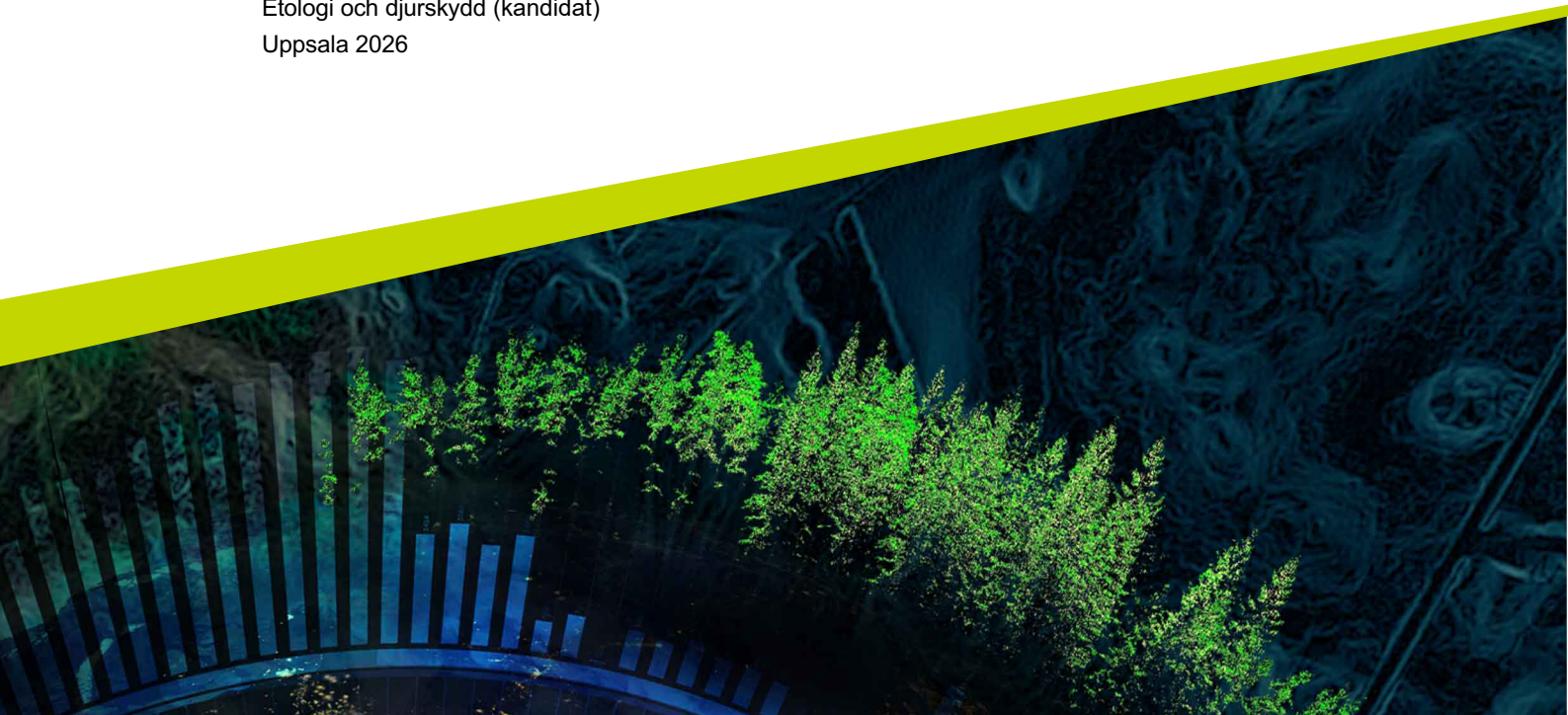

Uppfödarens roll i förberedelsen av kattungar för ett liv som sällskapskatt

Emily Hansson

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Etologi och djurskydd (kandidat)
Uppsala 2026

Uppfödarens roll i förberedelsen av kattungar för ett liv som sällskapskatt

The Breeder's Role in Preparing Kittens for Life as Companion Cats

Emily Hansson

Handledare:	Josefina Zidar, SLU, institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Examinator:	Maria Andersson, SLU, institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i biologi, G2E
Kurskod:	EX0867
Program/utbildning:	Etologi och djurskydd (kandidat)
Kursansvarig inst.:	Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2026
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Nyckelord:	Avvänjning, katt, uppfödare, etologi, kattägare, förberedelser, Socialisering, Socialiseringsperiod

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Abstract

Cats are one of the most common companion animals in Sweden, and the interest in cat breeding has increased considerably over recent decades. Previous research has highlighted the importance of the socialisation period and early environmental experiences for kittens' future behaviour and welfare. The breeder therefore plays a central role in preparing kittens for life as companion cats before they move to a new home. However, there is limited research regarding which preparations breeders' priorities and how these may contribute to the kitten's future adaptability and well-being.

The aim of this study was to investigate how Swedish cat breeders prepare kittens for life as companion cats during the socialisation period. A survey was distributed to breeders to examine routines and experiences regarding handling, environmental exposure, habituation to everyday sounds, transportation, social interactions, and other preparatory measures before delivery. The study also explored breeders' views on the importance of early socialisation and preparation for the kitten's future life with new owners.

The results showed that breeders commonly use several different strategies to socialize kittens and expose them to everyday situations. Many breeders reported frequent handling of kittens, exposure to household sounds such as vacuum cleaners, television, and music, as well as habituation to transport cages and car rides. The findings also indicate that breeders consider early socialisation to be important for reducing stress and promoting confidence and adaptability in kittens. At the same time, variations were found in how breeders approached preparation and environmental enrichment.

The study highlights the breeder's important role during the kitten's early development and suggests that experiences during the socialisation period may influence the kitten's future welfare and behaviour as a companion cat. The findings also demonstrate a need for further research regarding which specific preparatory measures have the greatest long-term effects on cats' behavioural development and well-being.

keywords: weaning, cat, breeders, ethology, cat owners, preparations, socialisation, socialisation period

Innehållsförteckning

Figurförteckning	6
1. Introduktion.....	8
1.1 Tamkattens ursprung och domesticeringsprocess	8
1.2 Kattungens tidiga utveckling.....	8
1.3 Moderns roll i tidig utveckling	9
1.4 Socialisering och tidiga erfarenheter hos kattungar	9
1.5 Inläring och erfarenheters betydelse för beteendeutveckling	10
1.6 Temperament och personlighetsutveckling	10
1.7 Stress, rädsla och copingstrategier	10
1.8 Tidigare forskning	11
2. Syfte och frågeställning.....	12
3. Material och metod.....	13
3.1 Urval	13
3.2 Enkätens utformning.....	13
3.3 Distribution.....	14
3.4 Dataanalys.....	14
4. Resultat	15
4.1 Bakgrundsinformation.....	15
4.1.1 Respondenternas erfarenhet och uppfödningssamfattning	15
4.1.2 Regelverk, utbildning och leveransålder	17
4.2 Hur arbetar kattuppfödare med att förbereda kattungar för vardagliga situationer i ett framtida hem, såsom ljud, aktiviteter, förändringar i miljön och transport?	19
4.2.1 Övergripande förberedelser inför flytt.....	19
4.2.2 Ljudexponering och tillvänjning	20
4.2.3 Introduktion till nya miljöer och förändringar.....	21
4.2.4 Transport, bilresor och transportbur	21
4.3 Vilken typ av miljöberikning och variation erbjuds kattungar under uppväxten, och hur möjliggör uppfödare kattungars motoriska utveckling genom lek, klättring, hopp och balans?	24
4.3.1 Kattungarnas uppväxt praktiskt	24
4.3.2 Lek, rörelse och utforskande	25
4.3.3 Miljövariation över tid.....	25
4.4 Hur arbetar uppfödare med hantering av kattungar, såsom kloklippning, borstning och undersökning?	26
4.4.1 Former av tidig hantering	26
4.4.2 Tidpunkt och frekvens för hantering	26
4.4.3 Social variation i hantering	28

4.4.4	Kattungarnas reaktioner och individuella skillnader	28
4.4.5	Uppfödarnas syn på hanteringens betydelse	29
5.	Diskussion	30
5.1	Bakgrundsinformation.....	30
5.2	Hur arbetar kattuppfödare med att förbereda kattungar för vardagliga situationer i ett framtida hem, såsom ljud, aktiviteter, förändringar i miljön och transport?	30
5.2.1	Exponering för vardagsljud och stimuli.....	31
5.2.2	Introduktion till nya miljöer och stimuli.....	32
5.2.3	Transportträning och tillvänjning till bilresor	33
5.3	Vilken typ av miljöberikning och variation erbjuds kattungar under uppväxten, och hur möjliggör uppfödare kattungars motoriska utveckling genom lek, klättring, hopp och balans?	34
5.3.1	Miljöberikning och fysisk miljö	34
5.3.2	Lek, aktivitet och utforskande beteenden.....	35
5.3.3	Gradvis miljövariation och miljöträning.....	36
5.4	Hur arbetar uppfödare med hantering av kattungar, såsom kloklippning, borstning och undersökning?	36
5.4.1	Tidig hantering och social exponering.....	36
5.4.2	Individuella skillnader och beteendevariation.....	37
5.4.3	Uppfödarnas syn på socialisering och hantering	38
5.5	Metoddiskussion.....	39
5.6	Etiska, samhälleliga och hållbara aspekter	39
5.7	Litteratordiskussion.....	41
5.8	Framtida forskning och frågeställningar	41
5.9	Slutsatser.....	42
	Populärvetenskaplig sammanfattning.....	43
6.	Tack	45
	Referenser.....	46
	Bilaga 1	49

Figurförteckning

Figur 1. Procentuell fördelning av uppfödarens erfarenhet (antal år som kattuppfödare) bland respondenterna (n=74).	15
Figur 2. Fördelning av kattraser bland respondenterna (n = 74). X-axeln visar antal uppfödare och y-axeln visar kattraser.	16
Figur 3. Procentuell fördelning av antal kullar per år bland respondenterna (n=74).	17
Figur 4. Procentuell fördelning av respondenternas uppfödningssmiljö (lägenhet respektive hus) (n = 74).	17
Figur 5. Procentuell fördelning av respondenter som var respektive inte var anslutna till SVERAK (n = 74).	18
Figur 6. Procentuell fördelning av leveransålder för kattungar enligt uppfödarna (n=74).	18
Figur 7. Procentuell fördelning av uppfödarnas utbildning och erfarenhet inom djurbeteende (n=74).	19
Figur 8. Andel uppfödare som arbetade med olika former av förberedelser inför kattungarnas flytt till nytt hem (n=74).	20
Figur 9. Procentuell fördelning av vilka ljud kattungar exponeras för regelbundet under uppväxten (n=74).	21
Figur 10. Procentuell fördelning av i vilken utsträckning kattungar fick åka bil under uppväxten (n=74).	22
Figur 11. Grad av arbete med tillvänjning till transport och bilresor enligt en femgradig Likertskala där 1 motsvarade "aldrig" och 5 "flera gånger i veckan" (n = 74).	22
Figur 12. Grad av tillvänjning till att vistas i transportbur enligt en femgradig Likertskala där 1 motsvarade "aldrig" och 5 "flera gånger i veckan" (n = 74).	23
Figur 13. Grad av introduktion till kortare resor i tidig ålder enligt en femgradig Likertskala där 1 motsvarade "aldrig" och 5 "flera gånger i veckan" (n = 74).	23
Figur 14. Grad av träning i att åka bil i syfte att minska stress enligt en femgradig Likertskala där 1 motsvarade "aldrig" och 5 "flera gånger i veckan" (n = 74).	24
Figur 15. Grad av arbete med att skapa positiva upplevelser kopplade till transport enligt en femgradig Likertskala där 1 motsvarade "aldrig" och 5 "flera gånger i veckan" (n = 74).	24
Figur 16. Tillgängliga resurser och miljöfaktorer i kattungarnas uppväxtmiljö enligt uppfödarna (n = 74). Y-axeln visar andel i procent (%).	25
Figur 17. Andel uppfödare som utförde olika typer av tidig hantering av kattungar (n = 74). Y-axeln visar andel i procent (%).	26

Figur 18. Fördelning av vid vilken ålder uppfödare började regelbunden hantering av kattungar (n = 74). Y-axeln visar andel i procent (%).	27
Figur 19. Hur ofta kattungar hanterades i genomsnitt enligt uppfödarna (n = 74). Y-axeln visar andel i procent (%).	27
Figur 20. Andel personer som deltog i hanteringen av kattungar under uppväxten (n = 74). Y-axeln visar andel i procent (%).	28

1. Introduktion

1.1 Tamkattens ursprung och domesticeringsprocess

Kattens domesticering inleddes för cirka 10 000 år sedan i samband med jordbrukets framväxt i Främre Orienten, där den etablerade sig i mänskliga miljöer som naturlig reglerare av gnagare (Driscoll *et al.*, 2009; Hu *et al.*, 2014). Idag är katten globalt etablerad med en uppskattad population på över en halv miljard individer (World Animal Foundation, 2026).

Till skillnad från många andra husdjursarter tycks kattens domesticering främst ha varit ekologiskt driven snarare än aktivt styrd av människan (Driscoll *et al.*, 2009; Bradshaw, 2018). Individer som tolererade mänsklig närhet fick en selektiv fördel i miljöer där spannmåslager lockade gnagare och därmed även vildkatter (Hu *et al.*, 2014). Katten har dessutom i mindre utsträckning än andra domesticerade arter selekterats för specifika funktioner kopplade till produktion eller arbete (Teletchea, 2019; Tancredi & Cardinali, 2023).

Katten har därav behållit många ursprungliga beteendemässiga egenskaper, såsom jakt- och revirbeteenden samt en relativt självständig natur (Bradshaw, 2018). Samtidigt lever katten idag nära människor i hemmiljöer som skiljer sig från dess ursprungliga ekologiska sammanhang (Driscoll *et al.*, 2009; Teletchea, 2019). Tidiga erfarenheter, socialisering och exponering för olika miljöer är därför viktiga för kattens framtida trygghet, anpassningsförmåga och välfärd (Driscoll *et al.*, 2009; Teletchea, 2019).

1.2 Kattungens tidiga utveckling

Kattungar föds i ett mycket utvecklat stadium där sinnesvärlden främst domineras av temperatur-, berörings- och luktstimuli (Beaver, 1980; Turner, 2013b; Bradshaw, 2017). De är blinda, nästan döva och kan inte reglera kroppstemperaturen, men känsel-, lukt- och smaksinnen är relativt välutvecklade redan vid födseln (Villablanca & Olmstead, 1979; Beaver, 1980; Bradshaw, 2017). Katter uppfattar dessutom sin omgivning genom sensoriska system som skiljer sig från människans, där särskilt luktsinnet har stor betydelse för kommunikation och orientering (Vitale Shreve & Udell, 2015; Bradshaw, 2018). Ögonen öppnas vanligtvis mellan dag 7 och 10 och hörseln blir funktionell omkring 3–4 veckors ålder (Beaver, 1980; Turner, 2013b; Bradshaw, 2017).

Den motoriska utvecklingen sker parallellt med utvecklingen av sinnen. Under de första veckorna är rörelserna begränsade och okoordinerade, men omkring den tredje veckan utvecklas en mer stabil gång (Villablanca & Olmstead, 1979; Turner, 2013b; Bradshaw, 2017). Vid cirka fyra veckors ålder börjar kattungarna röra sig mer självständigt och lek- samt utforskandebeteenden ökar (Turner, 2013b). Balans, koordination och förmågan att interagera med omgivningen förbättras successivt, och vid cirka 6–7 veckors ålder används de flesta vuxna rörelsemönster (Villablanca & Olmstead, 1979; Turner, 2013b; Bradshaw, 2017).

1.3 Moderns roll i tidig utveckling

Modern spelar en central roll i kattungens utveckling genom att tillhandahålla näring, skydd och möjligheter till social inlärning (Crowell-Davis *et al.*, 2004; Turner, 2013a; Bradshaw, 2017). Under de första levnadsveckorna är kattungarna beroende av modern för värme, omvårdnad och stimulering av kroppsfunktioner (Turner, 2013a ; Bradshaw, 2017). Exempelvis stimulerar moderns slickningar urinering och avföring innan kattungarna själva kan kontrollera dessa funktioner (Haupt, 2012; Bradshaw, 2017).

I takt med utvecklingen blir kattungarna gradvis mer självständiga och avvänjningsprocessen påbörjas (Haupt, 2012; Turner, 2013a). Modern fungerar samtidigt som en viktig social modell genom vilken kattungarna lär sig att tolka och reagera på omgivningen (Crowell-Davis *et al.*, 2004).

1.4 Socialisering och tidiga erfarenheter hos kattungar

Kattungars beteendeutveckling fram till könsmognad delas vanligtvis in i fyra faser: prenatal period, neonatalperiod, socialiseringsperiod och juvenilperiod (Bradshaw, 2017). Under socialiseringsperioden är kattungen särskilt mottaglig för inlärning och sociala erfarenheter samtidigt som sinnen och motorik utvecklas snabbt (Bradshaw, 2017; Graham, 2023). Perioden kännetecknas även av god förmåga att återhämta sig från mild stress utan långvariga rädsloreaktioner (Graham, 2023).

Socialisering innebär att kattungen utvecklar socialt beteende gentemot människor och andra djur samt vänjer sig vid olika miljöer, ljud och objekt (Turner, 2013a ; Atkinson, 2018). Under denna period sker även habituering, där kattungen gradvis vänjer sig vid återkommande stimuli i omgivningen (Atkinson, 2018). Gradvis och kontrollerad exponering för nya situationer kan bidra till ökad stresstålighet,

medan långvarig stress kan påverka utvecklingen negativt (Stolzlechner *et al.*, 2022).

Tidig och positiv hantering ökar sannolikheten att katten senare söker kontakt med människor (McCune, 1995). Tidiga erfarenheter och avvänjningsförhållanden kan dessutom påverka temperament, trygghet och risken för beteendeproblem senare i livet (Amat *et al.*, 2016; Graham, 2023).

1.5 Inläring och erfarenheters betydelse för beteendeutveckling

Kattens beteende formas genom ett samspel mellan genetiska faktorer, miljö, inläring och tidigare erfarenheter (Bradshaw, 2018). Tidiga erfarenheter påverkar hur katten reagerar på nya stimuli och situationer, vilket kan ha betydelse för trygghet och beteende senare i livet (Bradshaw, 2018).

Även senare erfarenheter påverkar hur katten tolkar nya eller tvetydiga situationer (Langenhof & Komdeur, 2018). Positiva erfarenheter kopplas ofta till mer utforskande beteenden, medan negativa erfarenheter kan bidra till ökad försiktighet och undvikande (Langenhof & Komdeur, 2018).

1.6 Temperament och personlighetsutveckling

Temperament och personlighet hos katter avser relativt stabila beteendemönster och individuella skillnader som utvecklas över tid och påverkas av både genetiska faktorer och miljömässiga erfarenheter (Travnik *et al.*, 2020; Mikkola *et al.*, 2021; Urrutia *et al.*, 2023). Skillnader i exempelvis aktivitetsnivå, socialitet och reaktivitet kan observeras redan tidigt i livet (Mikkola *et al.*, 2021; Urrutia *et al.*, 2023), samtidigt som personligheten fortsätter att formas genom nya erfarenheter under uppväxten (Urrutia *et al.*, 2023).

1.7 Stress, rädsla och copingstrategier

Rädsla och stress påverkar både kattens beteende och välfärd och uppstår ofta när miljön upplevs som oförutsägbart eller svår att kontrollera (Stella *et al.*, 2013; Amat *et al.*, 2016; Graham, 2023). När katten uppfattar ett hot aktiveras olika copingstrategier, exempelvis undvikande, frysreaktioner eller försvarsbeteenden (Stella *et al.*, 2013; Langenhof & Komdeur, 2018).

Hur dessa strategier utvecklas påverkas i stor utsträckning av tidigare erfarenheter (Gee & Casey, 2015). Tidiga stressupplevelser kan få långvariga effekter på beteende och fysiologi, medan gradvis och kontrollerad exponering för nya situationer kan bidra till ökad stresstålighet senare i livet (Gee & Casey, 2015); Amat *et al.*, 2016).

1.8 Tidigare forskning

Trots omfattande forskning om kattungars tidiga utveckling finns fortfarande begränsad kunskap om hur dessa insikter omsätts i praktisk uppfödning. Tidigare forskning har exempelvis undersökt hur tidig socialisering påverkar kattungars relation till människor och reaktioner på nya situationer (McCune, 1995; Campbell *et al.*, 2024), samt hur tidig separation och uppväxtmiljö påverkar beteende och copingstrategier (Langenhof & Komdeur, 2018; Martínez-Byer *et al.*, 2023). Samtidigt har hantering, miljöträning och exponering för vardagliga situationer fått mindre uppmärksamhet. Kattens beteende och anpassningsförmåga påverkas dessutom av både genetiska faktorer, tidiga erfarenheter och uppfödningssmiljö (McCune, 1995; Lowe & Bradshaw, 2001).

Studier visar även stora variationer i hur socialisering genomförs och hur mycket kunskap som finns om den känsliga socialiseringsperioden (Campbell *et al.* 2024; Hirsch *et al.* 2026). Det saknas dessutom tydliga riktlinjer för hur socialisering, hantering och miljöträning bör genomföras i praktiken.

Få longitudinella studier har undersökt hur olika uppfödningsspraktiker påverkar kattens beteende och välfärd senare i livet, och mycket av den grundläggande kunskapen bygger fortfarande på äldre studier (t.ex. Wilson *et al.*, 1965; Collard, 1967; Beaver, 1980; Caro, 1981). Sammantaget visar forskningen behovet av mer kunskap om hur uppfödare praktiskt arbetar med att förbereda kattungar för livet som sällskapsdjur och hur detta påverkar kattens framtida beteende och välfärd.

2. Syfte och frågeställning

Detta examensarbete syftar till att undersöka hur kattuppfödare arbetar med att förbereda kattungar för livet som sällskapskatter, utöver traditionell socialisering. Fokus ligger på vilka praktiska förberedelser som görs under kattungarnas tidiga utveckling, såsom miljöträning, lekbeteenden, motorisk utveckling och hantering, samt hur dessa kan påverka kattens framtida välfärd och anpassningsförmåga.

Följande frågeställningar ska besvaras i detta arbete:

1. Hur arbetar kattuppfödare med att förbereda kattungar för vardagliga situationer i ett framtida hem, såsom ljud, aktiviteter, förändringar i miljön och transport?
2. Vilken typ av miljöberikning och variation erbjuds kattungar under uppväxten, och hur möjliggör uppfödare kattungars motoriska utveckling genom lek, klättring, hopp och balans?
3. Hur arbetar uppfödare med hantering av kattungar, såsom kloklippning, borstning och undersökning?

3. Material och metod

3.1 Urval

Målgruppen för studien var uppfödare i Sverige som föder upp kattungar i hemmiljö, oavsett om de var anslutna till SVERAK eller inte. För att delta krävdes att respondenterna besvarade frågorna utifrån den del av verksamheten som sker i det egna hemmet.

Uppfödare som enbart använder fodervårdar exkluderades från studien, medan uppfödare som kombinerade hemmabaserad uppfödning med fodervårdar inkluderades om svaren avsåg verksamheten i hemmet. Detta eftersom uppfödning som enbart sker genom fodervårdar bedömdes kunna begränsa möjligheten att ge tillförlitliga svar på enkätens frågor.

3.2 Enkätens utformning

För datainsamlingen användes en webbaserad enkät i enkätverktyget Netigate (Copyright © 2025 Netigate AB, Stockholm, Sverige). Enkäten var tillgänglig mellan 31 mars och 30 april 2026.

Enkäten inleddes med information om studiens syfte, hantering av personuppgifter samt kontaktuppgifter till studenten och ansvarig handledare. Deltagarna behövde aktivt samtycka till personuppgiftshanteringen innan de kunde gå vidare till frågorna.

Enkäten bestod av 33 frågor och innehöll både flervalsfrågor och öppna fritextfrågor. Frågorna var uppdelade i flera delar med successiv fördjupning av ämnet. Inledningsvis ställdes bakgrundsfrågor om uppfödaren, exempelvis erfarenhet, kattraser, antal kullar per år, eventuell anslutning till SVERAK, leveransålder samt utbildning eller erfarenhet inom djurbeteende. Även boendeform inkluderades.

Därefter följde frågor om hur uppfödare arbetar med att förbereda kattungar för livet i ett nytt hem. Detta omfattade bland annat socialisering, hantering, exponering för vardagsljud och nya miljöer samt träning kopplad till transport och bilresor. Enkäten innehöll även frågor om kattungarnas uppväxtmiljö, exempelvis tillgång till klösträd, gömställen och leksaker samt hur lek, rörelse och utforskande uppmuntrades.

Vidare inkluderades frågor om tidig hantering, exempelvis när hanteringen påbörjas, vilka moment som ingår och hur kattungarna reagerar på hantering. Respondenterna fick även beskriva individuella skillnader mellan kattungarna och reflektera över förändringar över tid.

Avslutningsvis behandlade enkäten uppfödarnas egna uppfattningar om socialisering och hantering, exempelvis vilken betydelse de ansåg att arbetet hade för kattungarnas trygghet och anpassningsförmåga i framtida hem.

3.3 Distribution

Enkäten distribuerades digitalt via sociala medier. Den publicerades i kattrelaterade Facebookgrupper, exempelvis ”Katter, frågor och tips!”, ”Avel parning katt hund”, ”SVERAK-medlemmar på Facebook” och ”Vi med raskatt”, samt skickades via privata meddelanden på Instagram till uppfödare i Sverige.

Urvalet av grupper baserades på deras relevans för studiens syfte, aktivitetsnivå och om enkäter tilläts publiceras. För Instagram användes SVERAK:s uppfödarlista på deras webbplats (<https://www.kopakatt.se/uppfodare/>) för att identifiera uppfödare med länkade Instagram-profiler i olika delar av Sverige.

3.4 Dataanalys

Dataanalysen genomfördes med en kombination av kvantitativ och kvalitativ bearbetning. Efter datainsamlingen sammanställdes svaren i Netigate och exporterades till Excel för vidare analys.

De kvantitativa resultaten analyserades främst med deskriptiv statistik, där svarsfrekvenser, procentfördelningar och diagram användes för att ge en översikt av uppfödarnas arbetssätt. Fritextsvaren analyserades kvalitativt genom upprepad genomläsning och grupperades utifrån återkommande teman, exempelvis hantering, ljudexponering, miljövariation och individanpassning.

Materialet organiserades därefter utifrån studiens frågeställningar och presenteras deskriptivt i text och diagram, med fokus på återkommande arbetssätt och variationer i materialet.

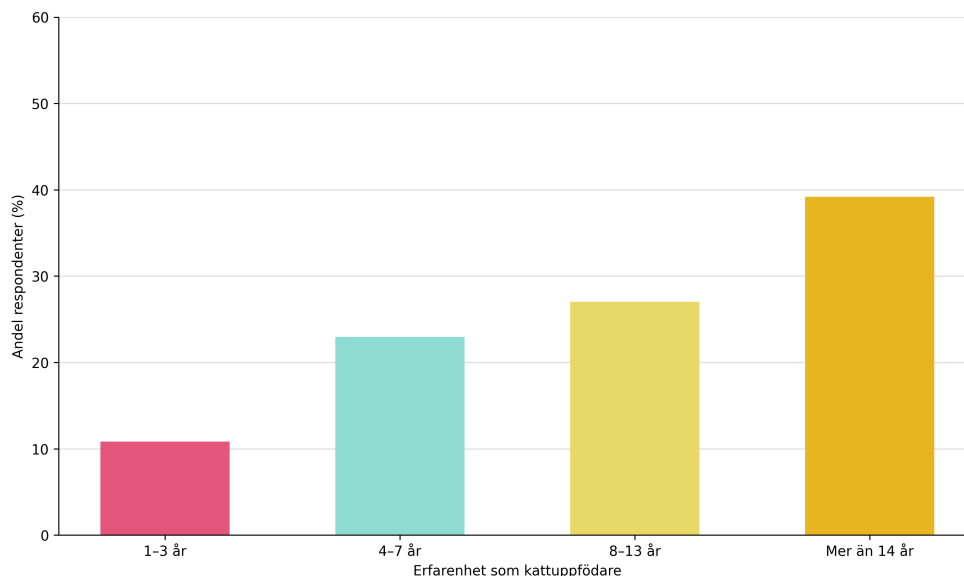
4. Resultat

Enkäten besvarades av totalt 74 respondenter. Samtliga respondenter besvarade alla frågor, vilket innebär att antalet svarande (n) var 74 för varje fråga. Resultaten presenteras genom procentfördelningar och sammanfattningar av återkommande teman i fritextsvaren.

4.1 Bakgrundsinformation

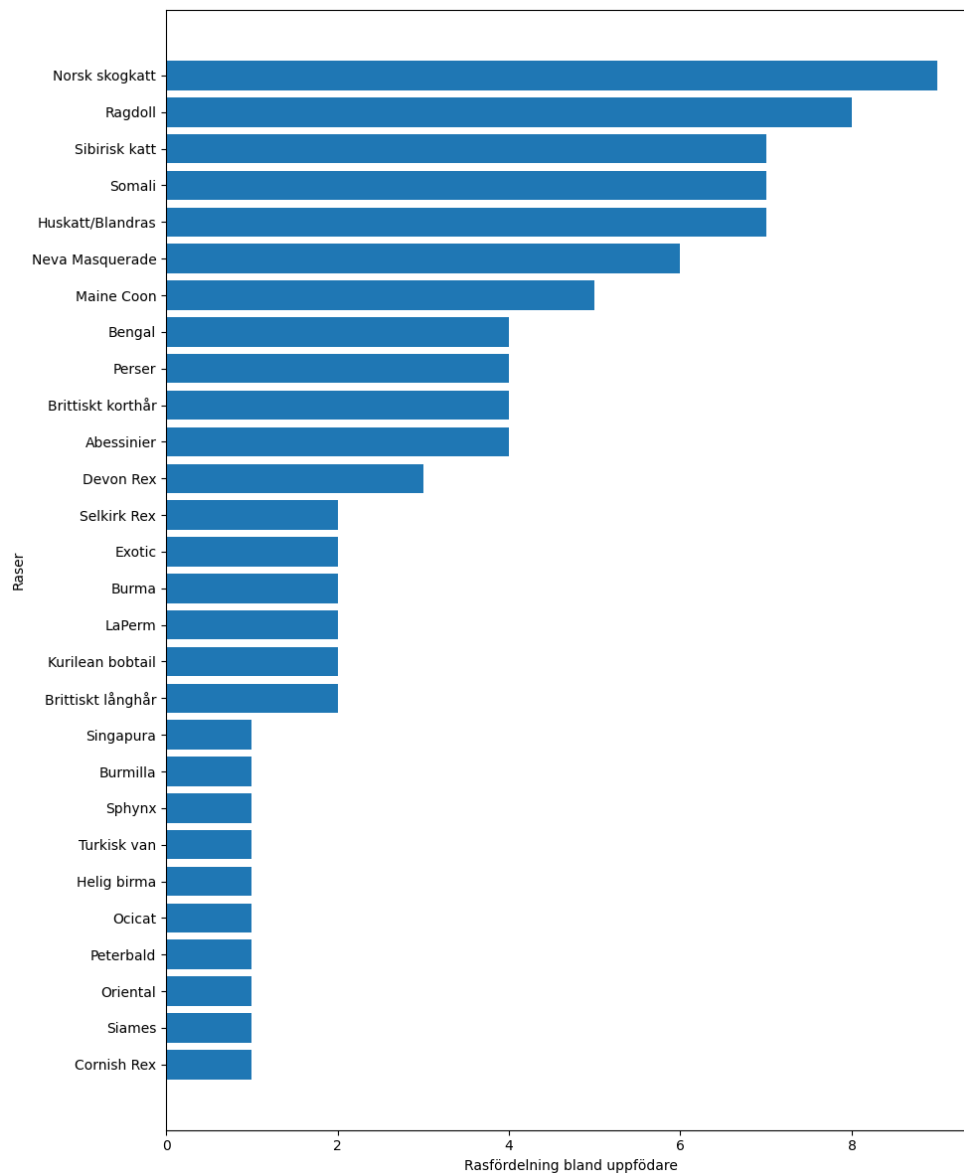
4.1.1 Respondenternas erfarenhet och uppfödningssamfattning

Resultatet visade att många respondenter hade lång erfarenhet av kattuppfödning (Fig. 1). Totalt hade 39 % varit verksamma i mer än 14 år och 27 % i 8–13 år. En mindre andel hade kortare erfarenhet, där 23 % varit aktiva i 4–7 år och 11 % i 1–3 år.

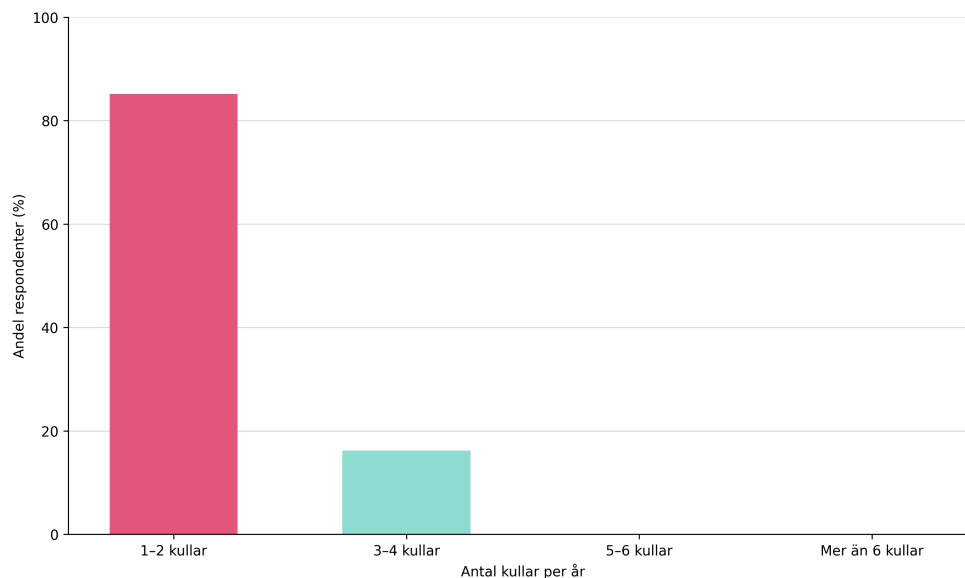
Figur 1. Procentuell fördelning av uppfödarens erfarenhet (antal år som kattuppfödare) bland respondenterna (n=74).

När det gällde rasfördelning framkom stor variation bland respondenterna (Fig. 2). Norsk skogskatt var den mest representerade rasen, följt av ragdoll, sibirisk katt och somali. Även Neva Masquerade och Maine Coon förekom i relativt hög utsträckning. Därutöver representerades flera andra raser, exempelvis Sphynx, Singapura, Turkisk van och Ocicat. Resultatet visade även att blandraser och huskatter förekom bland respondenterna.

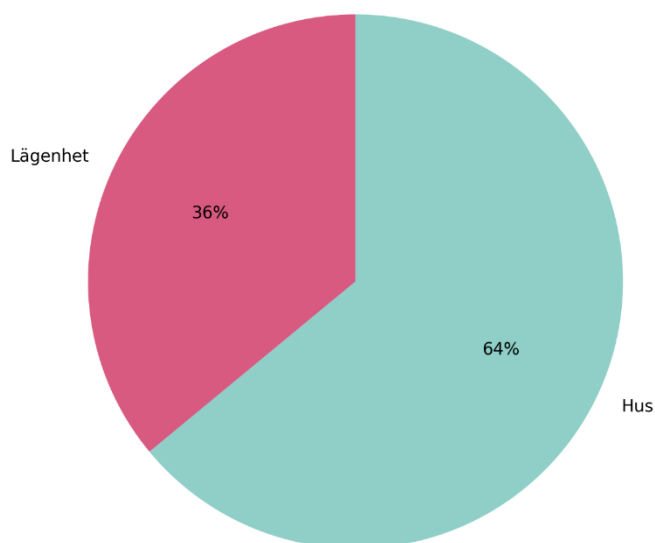
Figur 2. Fördelning av kattraser bland respondenterna (n = 74). X-axeln visar antal uppfödare och y-axeln visar kattraser.

Resultatet visade att majoriteten av respondenterna bedrev uppfödning i mindre skala (Fig. 3). Totalt uppgav 85 % att de födde upp 1–2 kullar per år, medan 16 % hade 3–4 kullar per år.

Figur 3. Procentuell fördelning av antal kullar per år bland respondenterna (n=74).

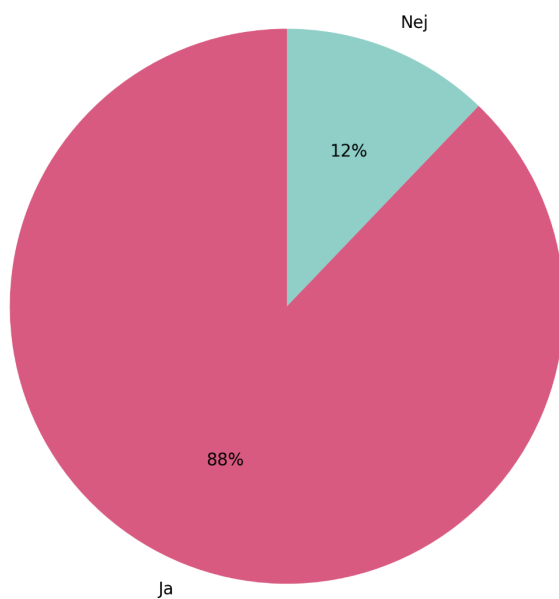
Resultatet visade även att 65 % av respondenterna födde upp kattungar i hus, medan 36 % uppgav att uppfödningen skedde i lägenhet (Fig. 4).

Figur 4. Procentuell fördelning av respondenternas uppfödningsmiljö (lägenhet respektive hus) (n = 74).

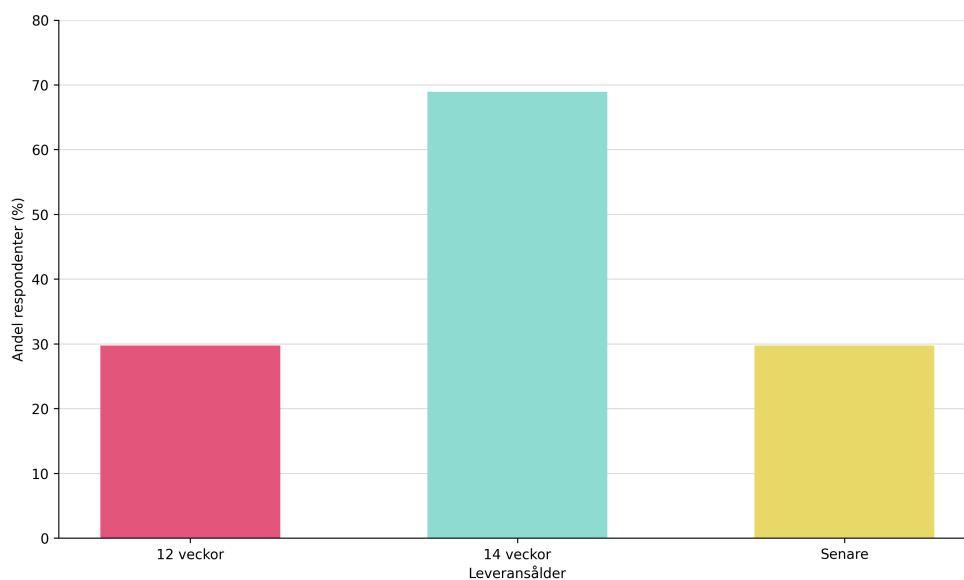
4.1.2 Regelverk, utbildning och leveransålder

Resultatet visade att en tydlig majoritet av respondenterna var anslutna till SVERAK (Fig. 5). Totalt angav 88 % att de var anslutna, medan 12 % uppgav att de inte var det.

Figur 5. Procentuell fördelning av respondenter som var respektive inte var anslutna till SVERAK (n = 74).

Det framkom att 69 % av kattungarna levererades vid 14 veckors ålder (Fig. 6). Vidare angav 30 % att leverans skedde vid senare ålder än 14 veckor, medan 30 % uppgav att leverans skedde vid 12 veckors ålder.

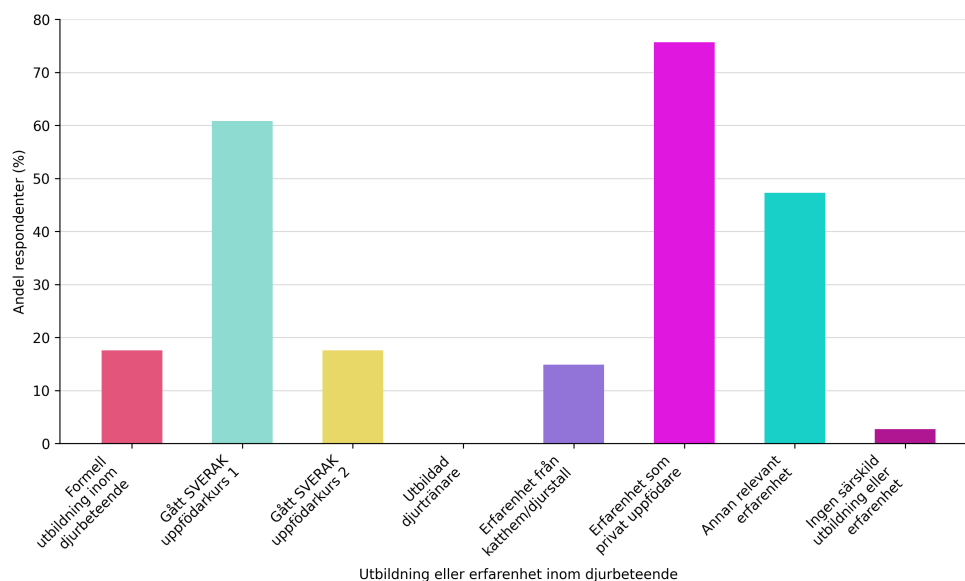

Figur 6. Procentuell fördelning av leveransålder för kattungar enligt uppfödarna (n=74).

De respondenter som uppgav senare leveransålder beskrev i fritextsvaren att kattungarna ansågs mer mogna och trygga omkring 16 veckors ålder. Även återhämtning efter vaccination, kastrering före leverans samt praktiska faktorer som export och köparens situation nämndes som orsaker till senare leverans.

Resultatet visade också att majoriteten av uppfödarna hade någon form av erfarenhet eller kunskap inom djurbeteende, främst genom praktisk erfarenhet (Fig. 7). Den vanligaste bakgrunden var erfarenhet som privat uppfödare under flera år, vilket angavs av 76 % av respondenterna.

Vidare uppgav 61 % att de genomgått SVERAK:s uppfödarkurs 1 och 17 % uppfödarkurs 2. Formell utbildning inom djurbeteende angavs av 17 %, medan 15 % uppgav erfarenhet från exempelvis katthem eller djurstall. Nästan hälften (47 %) angav annan relevant erfarenhet och 3 % uppgav att de saknade särskild utbildning eller erfarenhet inom området.

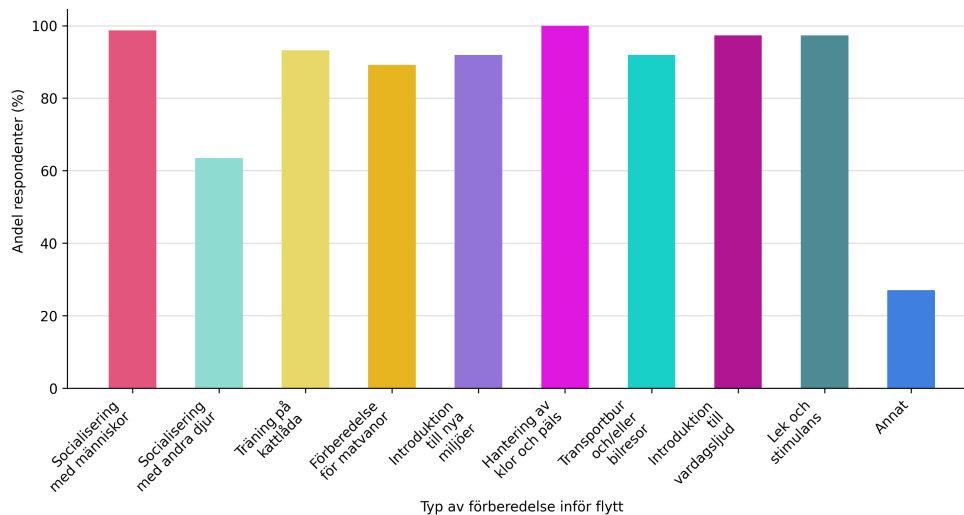

Figur 7. Procentuell fördelning av uppfödarnas utbildning och erfarenhet inom djurbeteende (n=74).

4.2 Hur arbetar kattuppfödare med att förbereda kattungar för vardagliga situationer i ett framtida hem, såsom ljud, aktiviteter, förändringar i miljö och transport?

4.2.1 Övergripande förberedelser inför flytt

Sammanställningen visade att uppfödarna i hög grad arbetade med flera typer av förberedelser inför flytt (Fig. 8). Hantering av klor och päls samt socialisering med människor förekom hos samtliga respondenter. Även introduktion till vardagsljud (97 %), lek och stimulans (97 %), kattlåda (93 %), nya miljöer (91 %) samt transportbur och bilresor (92 %) var vanligt förekommande. Socialisering med andra djur förekom i lägre utsträckning (64 %).

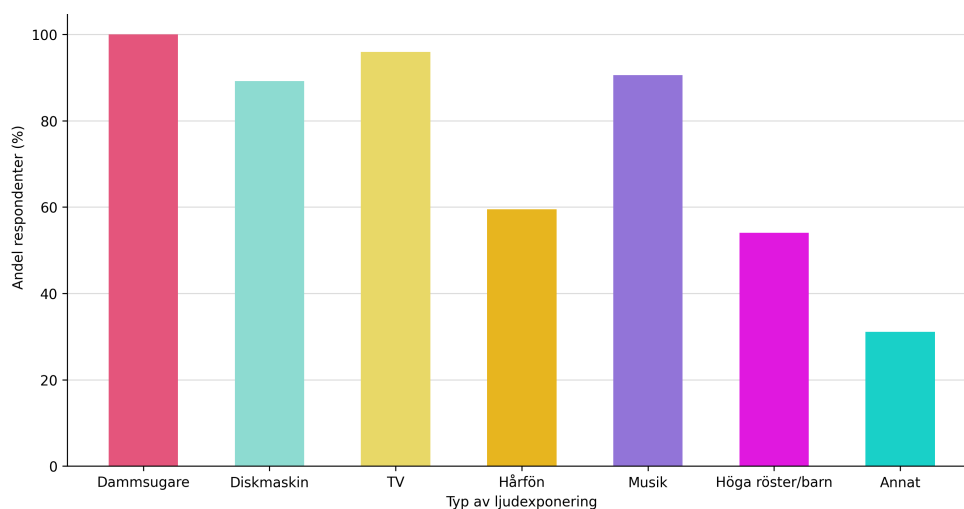

Figur 8. Andel uppfödare som arbetade med olika former av förberedelser inför kattungarnas flytt till nytt hem (n=74).

Fritextsvaren visade även att kattungarna successivt vande sig vid att bli lyfta, burna och undersökta. Flera uppfödare beskrev också att de skickade med föremål med välbekant doft, exempelvis filter eller leksaker, samt information om kattungens rutiner och behov.

4.2.2 Ljudexponering och tillvänjning

Resultatet visade att kattungarna i hög grad exponerades för olika vardagsljud under uppväxten (Fig. 9). Dammsugarljud förekom hos samtliga respondenter (100 %), medan TV (96 %), musik (91 %) och diskmaskin (89 %) också var vanligt förekommande. Exponering för hårfön (59 %) och höga röster eller barn (54 %) förekom i lägre utsträckning.

Figur 9. Procentuell fördelning av vilka ljud kattungar exponeras för regelbundet under uppväxten (n=74).

Fritextsvaren visade även att kattungarna mötte ljud från exempelvis köksmaskiner, tvättmaskin, torktumlare, utomhusmiljöer och andra djur. Respondenterna beskrev att tillvänjningen ofta skedde som en naturlig del av hemmiljön, men att vissa även arbetade mer medvetet med introduktion av specifika ljud. Flera betonade vikten av att anpassa exponeringen efter kattungarnas reaktioner och låta dem närma sig ljudkällor i egen takt.

4.2.3 Introduktion till nya miljöer och förändringar

Uppfödarna beskrev att introduktion till nya miljöer ofta skedde successivt och anpassades efter kattungarnas ålder och utveckling. Under de första veckorna vistades kattungarna främst i bolådan eller mindre utrymmen innan de gradvis fick tillgång till större delar av hemmet. Flera respondenter betonade även att introduktionen anpassades efter både kattungarnas individuella utveckling och kattmammans beteende. Några citat från fritextsvaren presenteras nedan.

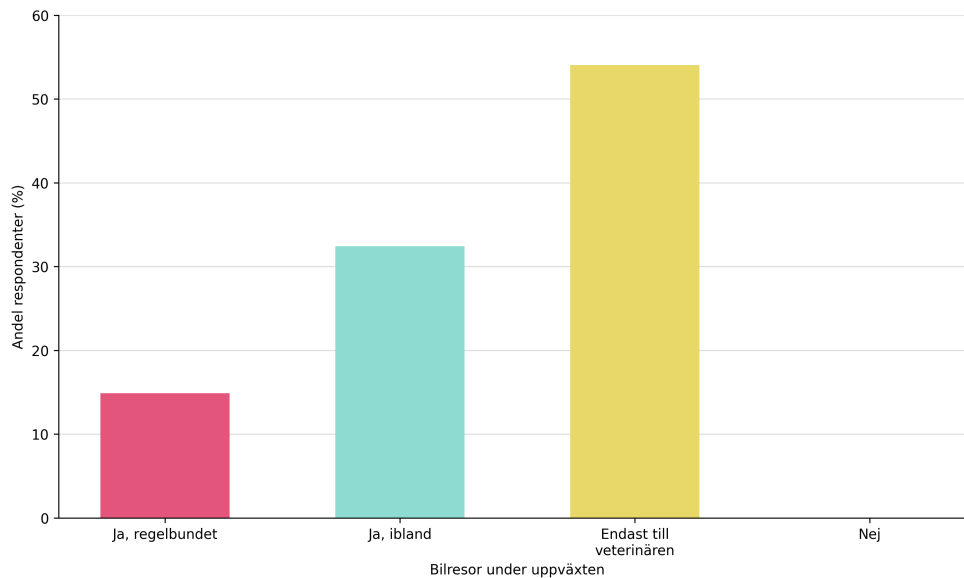
Citat 1 – “Gradvis expansion av miljön. Liten minihage i sovrummet från tre veckor. Sedan flytt till större hage i vardagsrummet vid cirka 4 veckors ålder. Hela lägenheten från cirka 9–10 veckors ålder när jag är hemma.”

Citat 2 – “De får upptäcka i egen takt utifrån mammans gränser. Mamman leder upptäckterna.”

Citat 3 – “Jag låter kattungarna bestämma vilken takt de vill utforska omvärlden. Ibland går det jättefort, ibland lite långsammare.”

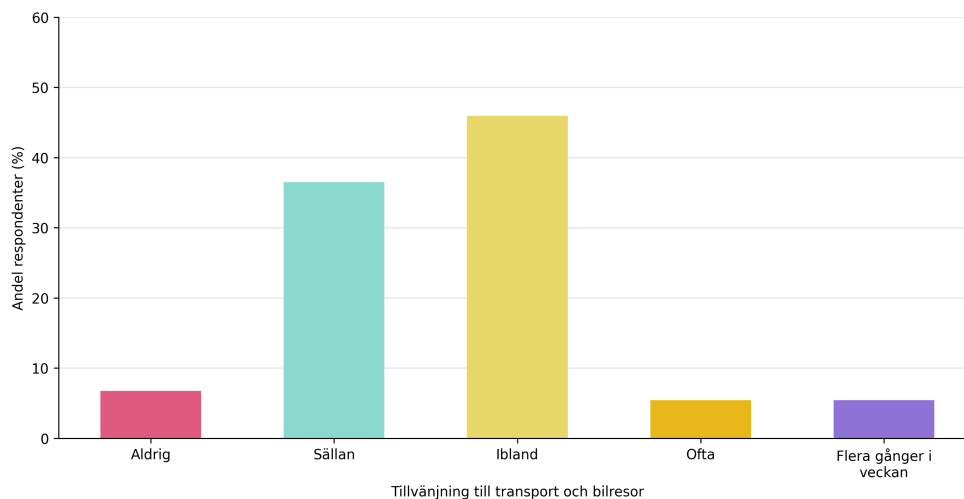
4.2.4 Transport, bilresor och transportbur

Resultaten visade att samtliga uppfödare exponerade kattungarna för bilresor i någon form, men omfattningen varierade (Fig. 10). Den största andelen (54 %) uppgav att bilåkning främst skedde i samband med veterinärbesök, medan 32 % angav att kattungarna åkte bil vid andra tillfällen. Endast 15 % uppgav att bilresor skedde regelbundet under uppväxten.

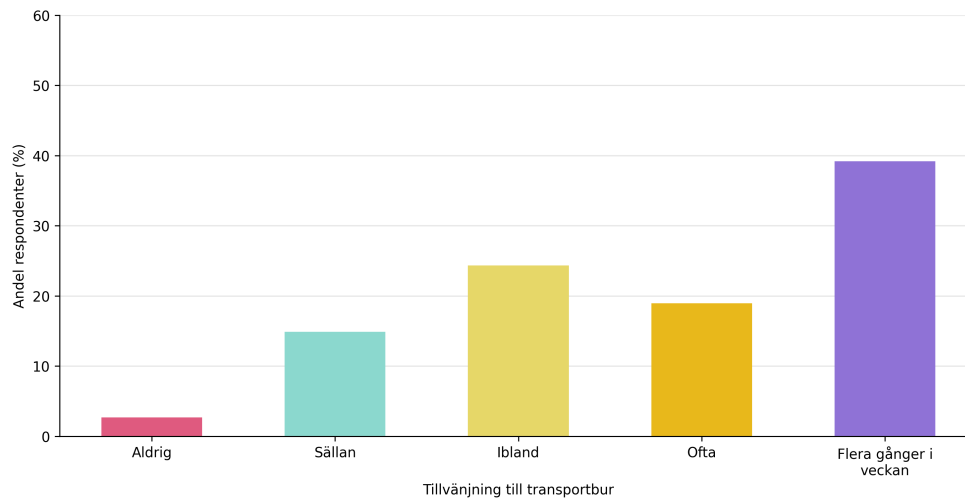

Figur 10. Procentuell fördelning av i vilken utsträckning kattungar fick åka bil under uppväxten (n=74).

Resultaten visade att kattungarna i varierande grad introducerades för transportburar och bilresor under uppväxten. Tillvänjning till transportbur förekom i större utsträckning än regelbunden träning i bilåkning. Många uppfödare uppgav att arbete med transport och bilresor skedde ”ibland” eller ”sällan”, medan tillvänjning till transportbur oftare genomfördes flera gånger i veckan (Fig. 11–12).

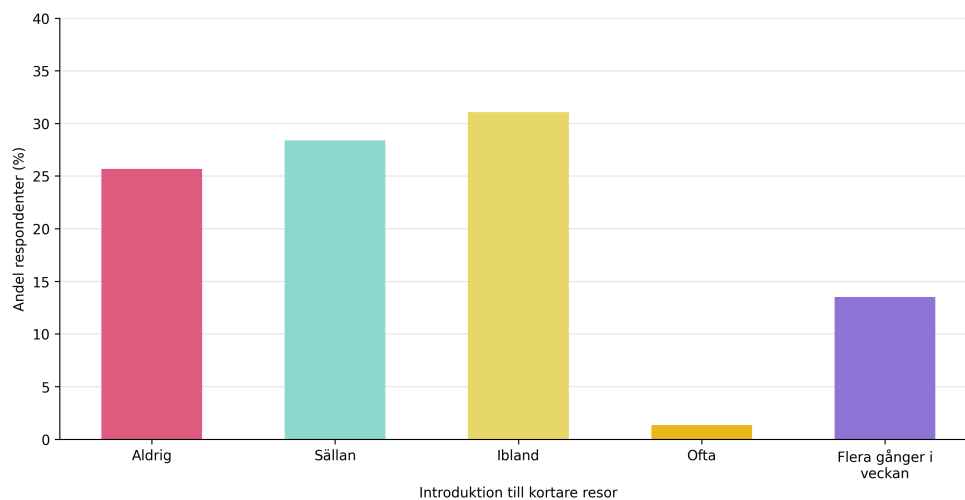

Figur 11. Grad av arbete med tillvänjning till transport och bilresor enligt en femgradig Likertskala där 1 motsvarade ”aldrig” och 5 ”flera gånger i veckan” (n = 74).

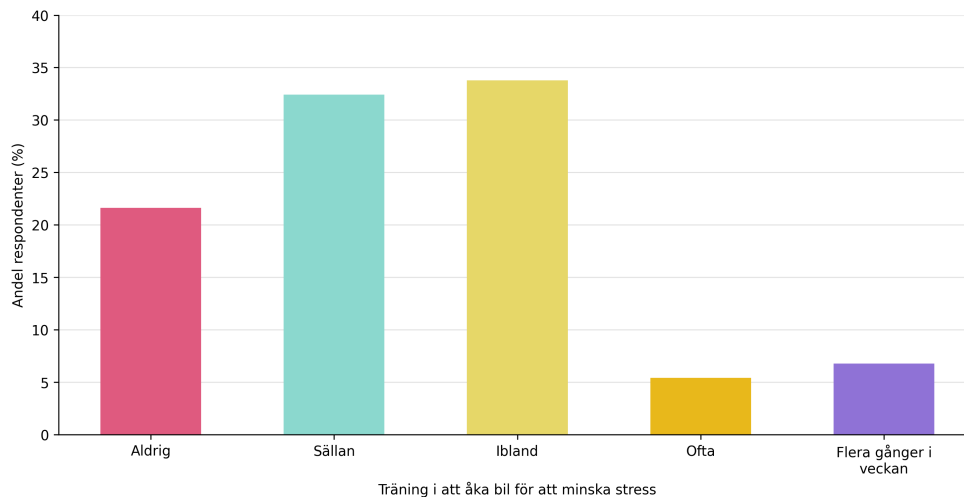

Figur 12. Grad av tillvänjning till att vistas i transportbur enligt en femgradig Likertskala där 1 motsvarade "aldrig" och 5 "flera gånger i veckan" (n = 74).

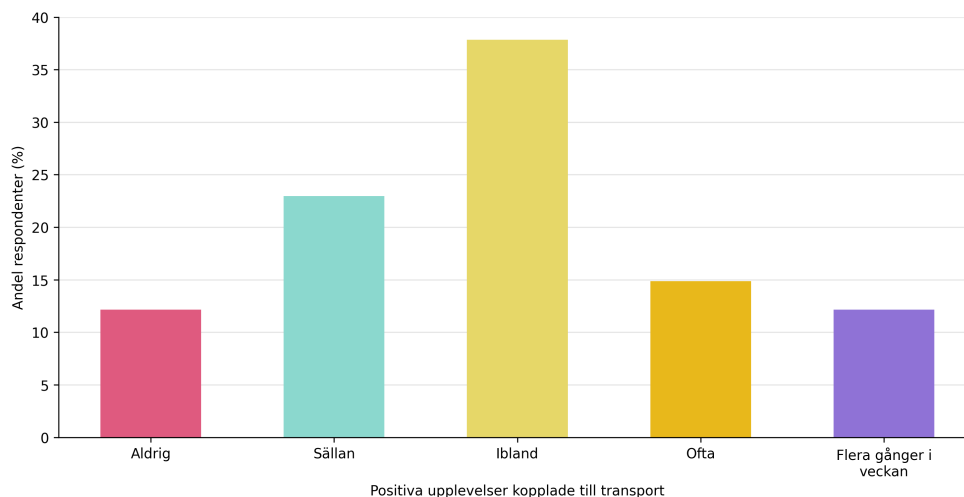
Introduktion till kortare resor, träning i att åka bil för att minska stress samt arbete med att skapa positiva upplevelser kopplade till transport varierade mer mellan uppfödarna. Sammantaget visar resultaten att transportbur ofta introducerades tidigt, medan mer regelbunden och positiv bilträning förekom i lägre grad (Fig. 13–15).

Figur 13. Grad av introduktion till kortare resor i tidig ålder enligt en femgradig Likertskala där 1 motsvarade "aldrig" och 5 "flera gånger i veckan" (n = 74).

Figur 14. Grad av träning i att åka bil i syfte att minska stress enligt en femgradig Likertskala där 1 motsvarade "aldrig" och 5 "flera gånger i veckan" (n = 74).

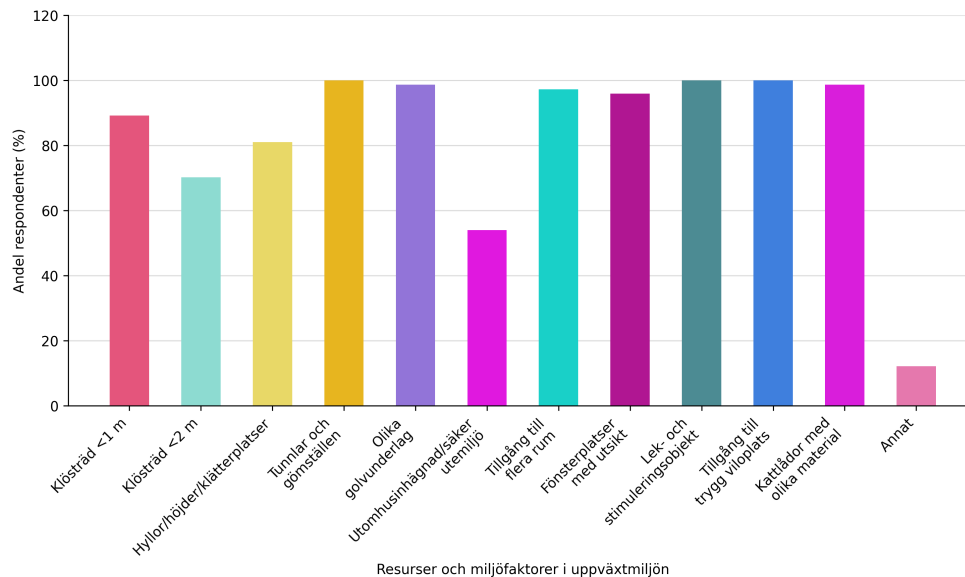
Figur 15. Grad av arbete med att skapa positiva upplevelser kopplade till transport enligt en femgradig Likertskala där 1 motsvarade "aldrig" och 5 "flera gånger i veckan" (n = 74).

4.3 Vilken typ av miljöberikning och variation erbjuds kattungar under uppväxten, och hur möjliggör uppfödare kattungars motoriska utveckling genom lek, klättring, hopp och balans?

4.3.1 Kattungarnas uppväxt praktiskt

Resultaten visade att kattungarnas uppväxtmiljö i hög grad präglades av miljöberikning och tillgång till olika resurser (Fig. 16). Tunnlar och gömställen, lek- och stimuleringsobjekt samt trygga viloplatser förekom hos samtliga

uppfödare. Även variation i golvunderlag, tillgång till kattlådor, flera rum, fönsterplatser samt klösträd och klättermöjligheter var vanligt förekommande. Totalt erbjöd 54 % tillgång till utomhusinläggnad eller annan säker utemiljö.

Figur 16. Tillgängliga resurser och miljöfaktorer i kattungarnas uppväxtmiljö enligt uppfödarna (n = 74). Y-axeln visar andel i procent (%).

4.3.2 Lek, rörelse och utforskande

Uppfödarna beskrev att de främjade kattungarnas rörelse-, lek- och utforskandebeteende genom varierade miljöer och aktiv interaktion. Fritextsvaren visade att många använde leksaker, klätterstrukturer, tunnlar och kartonger för att stimulera aktivitet och utforskande. Aktiv lek tillsammans med människor, exempelvis med vippor och bollar, förekom också ofta. Syskon och andra katter i hemmet beskrevs dessutom som en viktig del av kattungarnas sociala miljö.

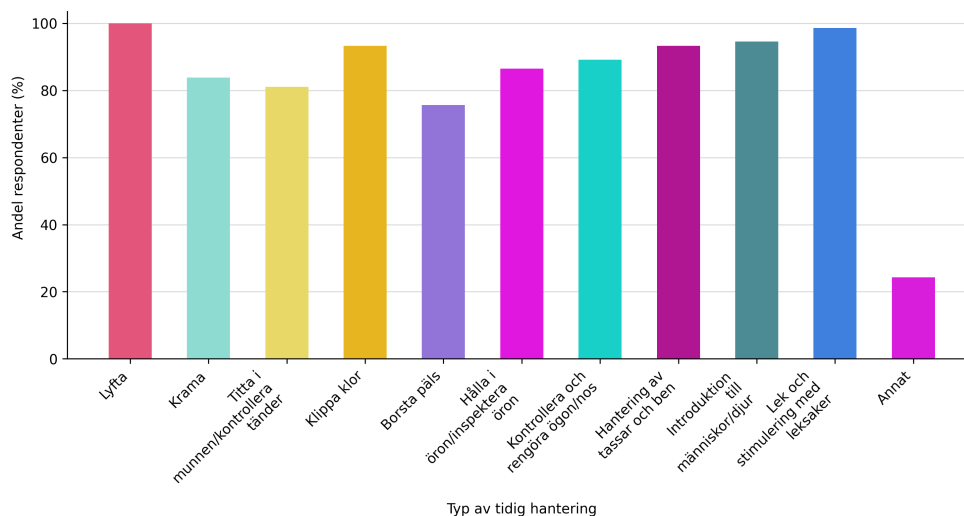
4.3.3 Miljövariation över tid

Uppfödarna beskrev att miljövariation främst skapades genom gradvis utökning av kattungarnas tillgängliga utrymme samt genom rotation av leksaker och mindre förändringar i hemmiljön. Större förändringar av den grundläggande miljön var mindre vanliga.

4.4 Hur arbetar uppfödare med hantering av kattungar, såsom kloklippning, borstning och undersökning?

4.4.1 Former av tidig hantering

Resultaten visade att samtliga uppfödare lyfte kattungarna, vilket gjorde fysisk hantering till en central del av uppfödningspraktiken (Fig. 17). Vanliga former av hantering var även kloklippning, hantering av tassar och ben, kontroll av ögon och nos samt inspektion av öron. Totalt introducerade 95 % kattungarna för olika människor eller djur och 99 % inkluderade lek och stimulering som en del av hanteringen.

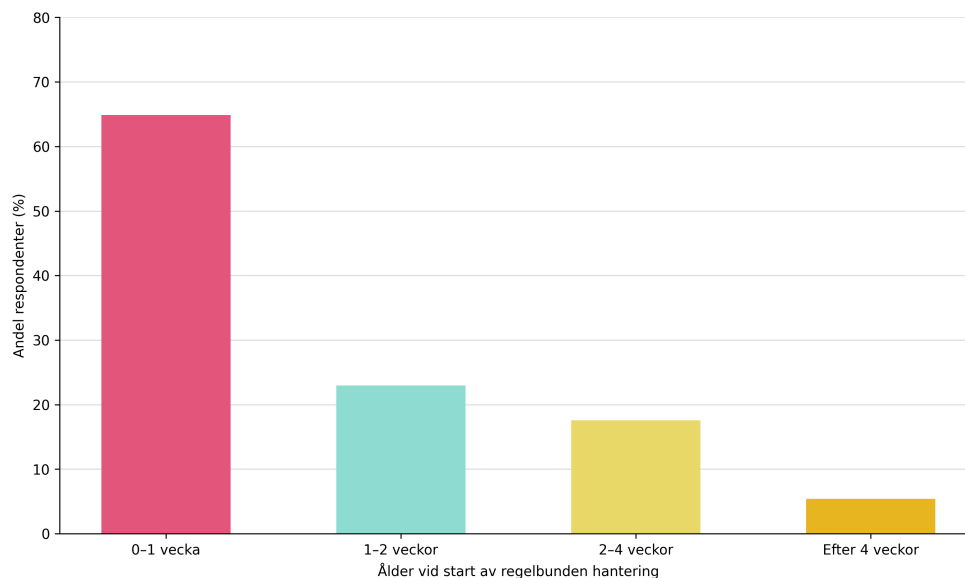

Figur 17. Andel uppfödare som utförde olika typer av tidig hantering av kattungar ($n = 74$). Y-axeln visar andel i procent (%).

4.4.2 Tidpunkt och frekvens för hantering

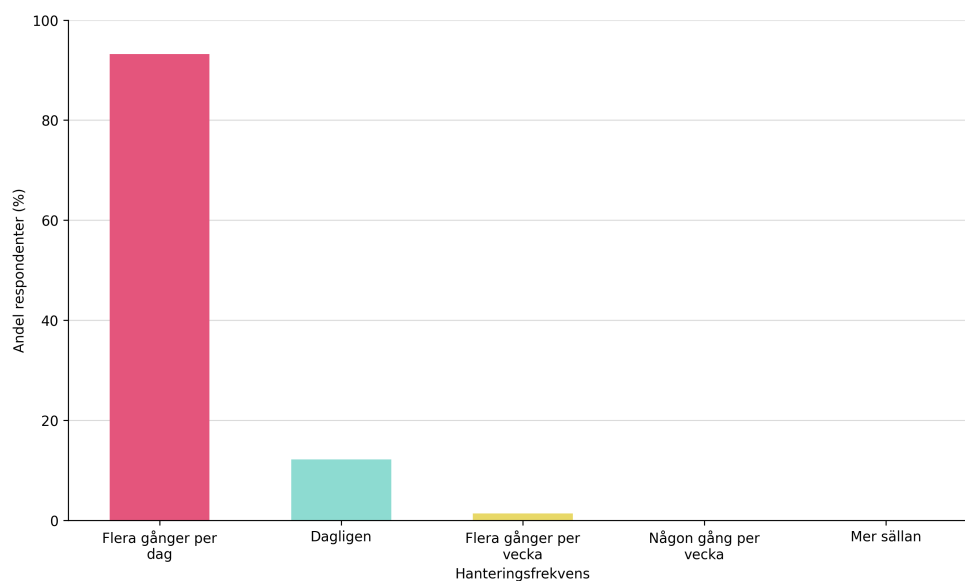
Uppfödarna beskrev att hanteringen ofta påbörjades redan från födseln genom vägning, kortare lyft och grundläggande inspektion. Mer omfattande hantering, såsom gos och lek, intensifierades vanligtvis från cirka 2–3 veckors ålder och anpassades efter kattungarnas utveckling och kattmammans tolerans.

När det gällde regelbunden hantering angav 65 % att den började redan under första levnadsveckan och 23 % vid 1–2 veckors ålder (Fig. 18).

Figur 18. Fördelning av vid vilken ålder uppfödare började regelbunden hantering av kattungar ($n = 74$). Y-axeln visar andel i procent (%).

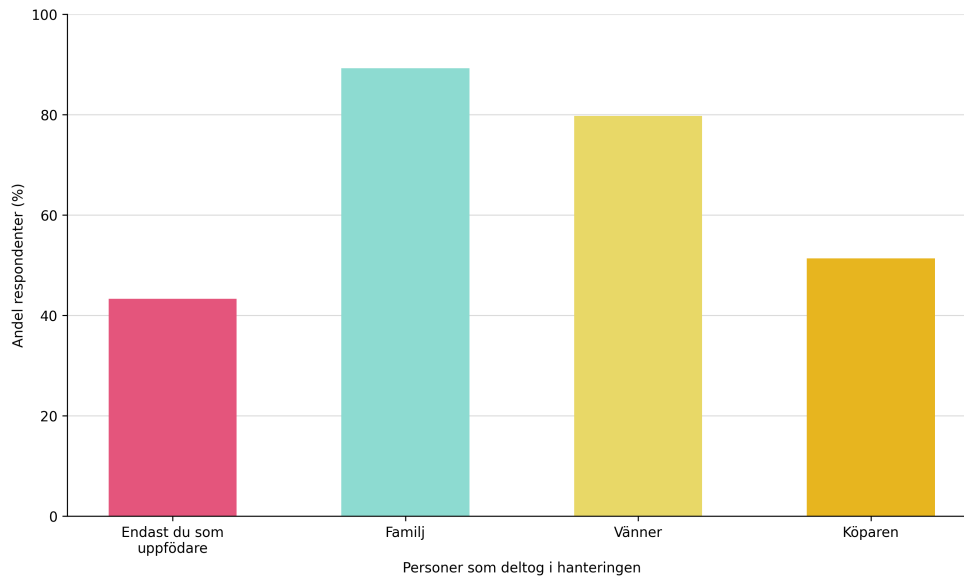
Hanteringen skedde med hög frekvens, där 93 % uppgav att kattungarna hanterades flera gånger per dag (Fig. 19).

Figur 19. Hur ofta kattungar hanterades i genomsnitt enligt uppfödarna ($n = 74$). Y-axeln visar andel i procent (%).

4.4.3 Social variation i hantering

Resultaten visade att flera personer ofta deltog i hanteringen av kattungarna (Fig. 20). Familjemedlemmar deltog enligt 89 % av respondenterna, vänner enligt 80 % och framtida köpare enligt 51 %.

Figur 20. Andel personer som deltog i hanteringen av kattungar under uppväxten ($n = 74$). Y-axeln visar andel i procent (%).

4.4.4 Kattungarnas reaktioner och individuella skillnader

Uppfödarna beskrev att kattungarnas reaktioner på hantering i huvudsak var accepterande och nyfikna, men att tydliga individuella variationer förekom. Vissa kattungar beskrevs som mer framåt och sociala, medan andra uppfattades som mer försiktiga eller avvaktande. Många uppfödare uppgav att kattungarna successivt blev mer avslappnade och trygga vid återkommande hantering. Flera respondenter beskrev också att skillnader i temperament och aktivitetsnivå blev tydligare omkring 3–6 veckors ålder.

Citat 4 – "I början är de mer motstridiga, men med tiden slappnar de av mer och med tiden blir de mer nyfikna."

Citat 5 – "När mamman är lugn är kattungen generellt lugn."

Citat 6 – "De är individer vissa mer självsäkra andra mer bestämda. Någon mer tillbakadragen och någon mer framåt. Man ser deras personlighet från 3–5 veckors ålder."

4.4.5 Uppfödarnas syn på hanteringens betydelse

Resultaten visade en tydlig samsyn kring betydelsen av socialisering och hantering för kattungarnas trygghet i nya hem. Många respondenter beskrev tidig socialisering, lek och daglig kontakt som viktiga delar i arbetet med att förbereda kattungarna för framtida hemmiljöer. Flera svar grundades på egna erfarenheter och återkoppling från köpare.

Citat 7 – "Ja, jag tror dem blir trygga i sitt nya hem för att jag lägger ner mycket tid på socialisering, lek och träning."

Citat 8 – "Ja, det får jag bekräftat gång på gång av köpare."

När respondenterna beskrev vad som var viktigt för att ge kattungar en god start i livet återkom teman som trygghet, socialisering, hantering, närvaro och individanpassning. Vissa uppfödare efterfrågade även mer strukturerad träning inför exempelvis kloklippning, pälsvård och seleträning.

5. Diskussion

5.1 Bakgrundsinformation

En stor del av respondenterna hade lång erfarenhet av kattuppfödning, vilket innebär att studien i hög grad bygger på praktisk och erfarenhetsbaserad kunskap om kattungars beteende och utveckling. Samtidigt var utbildning inom djurbeteende relativt begränsad bland många respondenter, vilket kan innebära att arbetssätten främst formas av erfarenhet snarare än teoretisk kunskap om beteendeutveckling och socialisering.

Majoriteten av respondenterna var anslutna till SVERAK och bedrev uppfödning i mindre skala med 1–2 kullar per år. Detta kan skapa goda förutsättningar för individanpassning och nära kontakt mellan uppfödare och kattungar, vilket tidigare forskning beskriver som betydelsefullt under socialiseringsperioden (Atkinson, 2018; Turner, 2013a). Majoriteten av uppfödarna levererade dessutom kattungarna vid 14 veckors ålder eller senare. Detta överensstämmer med forskning som betonar vikten av fortsatt kontakt med modern och kullsyskon under utvecklingen (Turner, 2013a; Vitale Shreve & Udell, 2015).

De vanligaste raserna i studien var norsk skogkatt, sibirisk katt, ragdoll och huskatt/blandras, vilket är relevant eftersom tidigare forskning visat att olika raser kan skilja sig åt i exempelvis socialitet, aktivitetsnivå och rädsla (Mikkola *et al.* 2021).

5.2 Hur arbetar kattuppfödare med att förbereda kattungar för vardagliga situationer i ett framtida hem, såsom ljud, aktiviteter, förändringar i miljö och transport?

Resultaten visar att många uppfödare arbetade aktivt med socialisering, hantering och miljöträning för att förbereda kattungarna för livet som sällskapskatter. Kattungarna fick tidig kontakt med människor, vardagsljud och olika miljöer, vilket överensstämmer med forskning om betydelsen av tidiga erfarenheter för kattens framtida beteende och välfärd (McCune, 1995; Graham, 2023).

Resultaten kan förstås i relation till forskning om den känsliga socialiseringsperioden, där tidiga erfarenheter har stor betydelse för kattens framtida beteende, trygghet och stresstålighet (Turner, 2013a; Vitale Shreve &

Udell, 2015). Tidiga erfarenheter av människor, hantering och miljövariation kan bidra till ökad trygghet och bättre anpassningsförmåga senare i livet (McCune, 1995; Campbell *et al.*, 2024). Detta visar att uppfödaren har en viktig roll i att skapa en trygg och varierad miljö under kattungarnas första levnadsveckor.

Mycket av kattens sociala inläring verkar dessutom ske genom vardaglig exponering och observation av sociala situationer snarare än enbart genom direkt träning (Takagi *et al.*, 2022). Den vardagliga exponering för människor och sociala situationer som många uppfödare beskrev kan därför påverka kattungarnas framtida relation till människor.

Samtidigt varierade uppfödarnas arbetssätt. Vissa beskrev ett mer omfattande arbete med miljövariation och exponering för vardagliga situationer, medan andra främst fokuserade på grundläggande social kontakt och hemmiljön. Dessa skillnader skulle kunna påverka hur trygga kattungarna blir i nya miljöer och hur väl de senare anpassar sig till nya människor och situationer.

Flera uppfödare beskrev också att socialisering och hantering anpassades efter kattungarnas temperament och utveckling. Detta överensstämmer med forskning som visar att både genetiska faktorer och tidiga erfarenheter påverkar beteendeutvecklingen (Mikkola *et al.*, 2021; Urrutia *et al.*, 2023).

5.2.1 Exponering för vardagsljud och stimuli

Resultaten visade att de flesta uppfödare arbetade aktivt med att exponera kattungarna för vardagsljud såsom dammsugare, TV, musik och diskmaskin, alltså ljud som katten sannolikt kommer att möta i framtida hemmiljöer. Många beskrev även att kattungarna successivt introducerades för olika vardagliga situationer och stimuli under uppväxten. Detta kan relateras till forskning om habituering och tidig miljöanpassning, där upprepad och kontrollerad exponering för vardagliga stimuli kan minska risken för framtida rädsla och stressreaktioner (Graham, 2013; Atkinson, 2018).

Habituering innebär att individen gradvis vänjer sig vid återkommande stimuli i omgivningen, vilket kan bidra till ökad trygghet och bättre förmåga att hantera framtida miljöer och situationer (Atkinson, 2018; Stolzlechner *et al.*, 2022). I denna studie beskrev många uppfödare att kattungarna regelbundet exponerades för vardagsljud och aktiviteter i hemmiljön, ofta genom gradvis och individanpassad introduktion. Detta skulle kunna bidra till ökad trygghet inför vardagliga situationer. Gradvis och positiv exponering för olika stimuli kan minska risken för rädsla och stress senare i livet, medan plötsliga eller negativa

erfarenheter istället kan bidra till undvikande beteenden (Langenhof & Komdeur, 2018; Graham, 2023).

Tidiga erfarenheter av vardagsljud och aktiviteter kan påverka kattungars känslomässiga reaktivitet och minska rädsla i nya situationer (Wilson *et al.*, 1965). Samtidigt kan höga eller plötsliga ljud skapa stress och osäkerhet, medan en balanserad och varierad hemmiljö kan främja trygghet och anpassningsförmåga (Campbell *et al.*, 2024). Forskning visar att stress hos katt kan yttra sig genom ökad rädsla, social tillbakadragenhet och försiktighet inför nya situationer (Amat *et al.*, 2016). Gradvis och positiv exponering för nya stimuli kan minska risken för negativa stressreaktioner och stärka kattens copingförmåga (Langenhof & Komdeur, 2018; Graham, 2023).

Flera respondenter beskrev att exponeringen för ljud ofta skedde gradvis och anpassades efter kattungarnas reaktioner, vilket överensstämmer med forskning som betonar betydelsen av gradvis tillvänjning under den känsliga utvecklingsperioden (Graham, 2023; Stolzlechner *et al.*, 2022). Vissa uppfödare beskrev även att kattungarna själva fick närma sig ljudkällorna i egen takt, vilket kan minska stress och öka trygghet hos katt (Haywood *et al.*, 2021).

Samtidigt varierade exponeringen mellan uppfödarna, både vad gäller omfattning och vilka typer av stimuli kattungarna introducerades för. Detta kan innebära att kattungar får olika förutsättningar att utveckla trygghet inför vardagliga situationer beroende på uppfödningssmiljö och uppfödarens arbetssätt.

5.2.2 Introduktion till nya miljöer och stimuli

Det framkom att introduktion till nya miljöer ofta skedde successivt och anpassades efter kattungarnas ålder och utvecklingsnivå. Många uppfödare beskrev hur kattungarna först vistades i bolåda eller mindre utrymmen innan de gradvis fick tillgång till större delar av hemmet eller hela bostaden. Flera respondenter beskrev även att kattungarna successivt introducerades för nya miljöer, personer, föremål och aktiviteter under uppväxten. Detta överensstämmer med forskning som visar att alltför snabb eller omfattande exponering för nya miljöer kan skapa osäkerhet och stress. En successiv introduktion kan istället bidra till ökad trygghet och bättre anpassning (Amat *et al.*, 2016; Graham, 2023).

Forskning visar att erfarenheter under den känsliga utvecklingsperioden påverkar hur kattungar senare reagerar på nya situationer och miljöer (Graham, 2023). Gradvis och positiv exponering för nya stimuli kan bidra till ökad trygghet, stresstålighet och bättre anpassningsförmåga senare i livet (Stolzlechner *et al.*,

2022; Graham, 2023). Samtidigt kan för kraftig eller okontrollerad exponering skapa stress och negativa associationer (Stolzlechner *et al.*, 2022). Trygga och stimulerande uppväxtmiljöer har kopplats till ökad nyfikenhet och större vilja att utforska nya miljöer och situationer, medan otrygga miljöer kan bidra till mer vaksamt och försiktigt beteende (Amat *et al.*, 2016; Langenhof & Komdeur, 2018).

Flera respondenter beskrev även att de tog hänsyn till kattmammans reaktioner vid introduktion av nya miljöer. Några uppgav exempelvis att kattungarna fick utforska omgivningen i den takt som kattmamman tillät eller visade sig trygg med. Detta är relevant eftersom forskning visar att modern har stor betydelse för kattungarnas trygghet, sociala utveckling och stressreglering (Crowell-Davis *et al.*, 2004; Turner, 2013a). Modern fungerar inte enbart som omvårdare utan även som en viktig modell för inläring, där kattungar kan utveckla beteenden genom att observera både modern och andra individer (Crowell-Davis *et al.*, 2004). Moderns beteende påverkar även hur kattungar reagerar på nya stimuli och människor, där en lugn moder kan underlätta socialisering och trygghet i nya situationer (Turner, 2013a).

Att miljöutökningen ofta anpassades efter både kattungarnas utveckling och kattmammans beteende kan tolkas som ett uttryck för individanpassning och förståelse för samspelet mellan kattungar och moderdjur. Detta överensstämmer med forskning som visar att relationen mellan moder och avkomma påverkar både fysisk och beteendemässig utveckling hos däggdjur (Martínez-Byer *et al.*, 2023). Tidig stress och separation kan dessutom påverka stressreglering senare i livet (Banqueri *et al.*, 2019).

5.2.3 Transportträning och tillvänjning till bilresor

Flera uppfödare beskrev att kattungarna introducerades för transportburar och bilresor innan flytt till nya hem. Tillvänjning till transportbur introducerades ofta tidigt, vilket kan ses som positivt eftersom forskning visar att transportburen upplevs som mindre stressande när katten vänjs vid den och förknippar den med trygghet och positiva erfarenheter (Rodan *et al.*, 2022; Jahn & DePorter, 2023). Tidiga positiva erfarenheter av hantering och transporter kan dessutom minska stress vid framtida veterinärbesök och resor (Riemer *et al.*, 2021; Rodan *et al.*, 2022). Positiv förstärkning och gradvis tillvänjning kan bidra till att katten utvecklar mer positiva associationer till situationer som annars kan upplevas som stressande (Kogan *et al.*, 2017).

Transport framstod samtidigt som det område där uppfödarnas arbetssätt varierade mest. Regelbunden bilträning var betydligt mindre vanlig än tillvänjning till transportbur, och många respondenter uppgav att kattungarna främst åkte bil i samband med veterinärbesök. Detta kan vara problematiskt eftersom katter lätt kan utveckla negativa associationer till både bilresor och veterinärmiljöer när exponeringen främst sker i stressande situationer (Riemer *et al.*, 2021).

Forskning visar att stress i samband med transport och veterinärbesök kan minskas genom tidig tillvänjning, positiva associationer och användning av belöningar (Riemer *et al.*, 2021; Rodan *et al.*, 2022). Tidiga stressupplevelser kan samtidigt påverka individens framtida reaktioner och stresstolerans (Riemer *et al.*, 2021; Rodan *et al.*, 2022). Resultaten tyder därför på att transportrelaterad träning är ett område där det finns möjlighet till vidare utveckling, särskilt genom att låta kattungar få erfarenhet av bilåkning även i neutrala eller positiva sammanhang och inte enbart vid veterinärbesök.

5.3 Vilken typ av miljöberikning och variation erbjuds kattungar under uppväxten, och hur möjliggör uppfödare kattungars motoriska utveckling genom lek, klättring, hopp och balans?

5.3.1 Miljöberikning och fysisk miljö

Resultaten visade att kattungarnas uppväxtmiljö i hög grad präglades av miljöberikning och tillgång till olika resurser. Samtliga uppfödare erbjöd exempelvis gömställen, tunnlar, leksaker, viloplatser och varierande golvunderlag, vilket överensstämmer med forskning som beskriver miljöberikning som central för kattens välfärd och beteendeutveckling (DePorter *et al.*, 2019).

Forskning visar att katter har behov av att utföra naturliga beteenden såsom klättring, utforskande, gömmande och jaktliknande aktiviteter (DePorter *et al.*, 2019). Genom varierade miljöer och olika typer av resurser kan uppfödarna bidra till både fysisk och mental stimulans. Gömställen och upphöjda platser beskrivs exempelvis som viktiga för kattens trygghet och stresshantering (Stella *et al.*, 2013). Klätterstrukturer och varierande underlag kan samtidigt främja utvecklingen av balans, koordination och motoriska färdigheter under den känsliga utvecklingsperioden (Turner, 2013a; Bradshaw, 2017).

En stimulerande uppväxtmiljö har även kopplats till förbättrad inlärningsförmåga, minskad rädsla och ökad stresstålighet hos kattungar (Stolzlechner *et al.*, 2022). Miljöberikning är betydelsefull eftersom den ger katten möjlighet att utföra

naturliga beteenden och uppleva kontroll över sin omgivning (DePorter *et al.*, 2019; Graham, 2023). Brist på stimulans och möjlighet att utföra naturliga beteenden kan bidra till stress och beteendeproblem, medan en stimulerande miljö med lek, utforskande och återhämtning kan främja både beteendeutveckling och välfärd (Amat *et al.*, 2016; Langenhof & Komdeur, 2018; DePorter *et al.*, 2019).

Samtidigt framkom att tillgång till säker utemiljö förekom i lägre grad. Detta kan bero på praktiska begränsningar, skillnader mellan boendeformer eller säkerhetsaspekter kopplade till kattungarnas ålder och vaccinationsstatus.

5.3.2 Lek, aktivitet och utforskande beteenden

Många uppfödare beskrev att lek och rörelse sågs som viktiga delar av kattungarnas utveckling. Flera uppgav att kattungarna hade tillgång till klätterstrukturer, tunnlar och olika typer av leksaker som stimulerade aktivitet och utforskande beteenden. Detta är relevant eftersom forskning visar att lek har stor betydelse för utveckling av motorik, koordination, sociala färdigheter och jaktrelaterade beteenden (Caro, 1981; Bradshaw, 2017; Gajdoš Kmecová *et al.*, 2021).

Lek blir en central del av kattungars utveckling från cirka fyra veckors ålder och har betydelse för både social och motorisk utveckling (Turner, 2013b; Bradshaw, 2017; Gajdoš Kmecová *et al.*, 2021). Till en början sker leken främst tillsammans med kullsyskonen genom sociala interaktioner som jakt-, kamp- och förföljelselekar. Efterhand utvecklas även objektlek, där kattungarna leker med föremål och tränar motorik samt sensorimotoriska färdigheter (Turner, 2013b; Bradshaw, 2017; Gajdoš Kmecová *et al.*, 2021). Lekbeteenden liknar ofta jakt eller kamp i en mer modifierad form (Gajdoš Kmecová *et al.*, 2021).

Flera uppfödare beskrev även att kattungarna fick möjlighet till lek, rörelse och utforskande i varierade miljöer. Stimulerande miljöer kan bidra till utveckling av motorik, koordination och utforskandebeteenden hos unga djur (Bradshaw, 2017).

Flera respondenter beskrev också aktiv lek tillsammans med människor, exempelvis genom användning av vippor, bollar och andra interaktiva leksaker. Positiva sociala erfarenheter under den känsliga utvecklingsperioden kan påverka kattens framtida relation till människor och minska rädsla för social kontakt (McCune, 1995; Graham, 2023). Aktiv lek tillsammans med människor kan därför ha betydelse både för kattungarnas motoriska utveckling och för deras socialisering.

5.3.3 Gradvis miljövariation och miljöträning

Resultaten visade att miljövariation ofta skapades genom att uppfödarna successivt utökade kattungarnas tillgängliga utrymme samt genom mindre förändringar i hemmiljön. Många kattungar fick först vistas i mindre utrymmen innan de gradvis introducerades till större delar av hemmet. Detta kan bidra till att kattungarna får nya erfarenheter utan att utsättas för alltför stora förändringar på en och samma gång. Mer omfattande variation, såsom introduktion till miljöer utanför hemmet, förekom däremot mer sällan.

Resultaten kan relateras till forskning som visar att kattungar som växer upp i sociala och centrala delar av hemmet generellt reagerar mer positivt på människor, lek och nya objekt jämfört med kattungar som hålls mer isolerat (Campbell *et al.*, 2024). En uppväxtmiljö som liknar den framtida hemmiljön kan därför bidra till ökad trygghet och minska risken för stressreaktioner senare i livet (Atkinson, 2018).

Forskning visar även att exponering för varierade miljöer kan minska rädsla och bidra till ökad beteendemässig flexibilitet (Graham, 2023). Samtidigt har både variation och förutsägbarhet betydelse för kattens välfärd (Stella *et al.*, 2013). För liten variation kan bidra till understimulering, medan alltför stora eller snabba förändringar istället kan skapa stress och osäkerhet (Stella *et al.*, 2013; Turner, 2013a).

Den successiva introduktion av nya miljöer som många uppfödare beskrev kan därför förstås som en form av gradvis miljöträning, där kattungarna ges möjlighet att utforska omgivningen i egen takt. Flera respondenter beskrev dessutom att förändringar anpassades efter både kattmammans och kattungarnas reaktioner, vilket kan tyda på en medvetenhet om betydelsen av trygghet och individanpassning under kattungarnas utveckling.

5.4 Hur arbetar uppfödare med hantering av kattungar, såsom kloklippning, borstning och undersökning?

5.4.1 Tidig hantering och social exponering

Resultaten visade att nästan samtliga uppfödare arbetade aktivt med tidig hantering av kattungarna. Hanteringen omfattade både grundläggande fysisk kontakt och moment såsom kloklippning, undersökning och pälsvård. I många fall verkade hanteringen vara en naturlig del av den dagliga omsorgen snarare än separata träningsmoment. Många uppfödare beskrev även att kattungarna hanterades dagligen och fick positiva erfarenheter av människor under uppväxten.

Detta är relevant eftersom forskning visar att tidig och positiv hantering kan bidra till ökad trygghet inför människor samt bättre social anpassning senare i livet (McCune, 1995). Tidig hantering kan dessutom minska stress i framtida situationer, exempelvis vid veterinärbesök, kloklippning och pälsvård (Riemer *et al.*, 2021; Rodan *et al.*, 2022).

Resultaten visade också att hanteringen ofta påbörjades redan under den första levnadsveckan, men då i en mer försiktig form. Flera respondenter beskrev att hanteringen successivt ökade i takt med kattungarnas utveckling och ålder, vilket ligger i linje med rekommendationer om gradvis och individanpassad hantering (Atkinson, 2018). Detta kan vara betydelsefullt ur både välfärds- och stressperspektiv, eftersom stress påverkar både beteende och fysiologiska processer såsom immunförsvar och hormonella stresssystem (Stella *et al.*, 2013; Gee & Casey, 2015; Amat *et al.*, 2016).

En annan viktig aspekt var den sociala variationen i hanteringen. Kattungarna mötte ofta flera personer under uppväxten, exempelvis familjemedlemmar, vänner och ibland framtida köpare. Forskning visar att variation i social kontakt under uppväxten kan påverka kattungars framtida sociala beteende och trygghet inför människor (McCune, 1995; Turner, 2013a). Kontakt med flera människor kan bidra till minskad rädsla för främlingar och ökad social flexibilitet (Collard, 1967; Turner, 2013a).

Samtidigt varierade omfattningen av den sociala exponeringen mellan uppfödarna, vilket kan innebära att kattungar får olika möjligheter att utveckla trygghet inför människor och nya sociala situationer. Flera uppfödare beskrev dessutom att hantering och social kontakt anpassades efter kattungarnas individuella reaktioner och trygghet. Detta är relevant eftersom forskning visar att katter ofta reagerar mer positivt när de själva får möjlighet att initiera kontakt och när deras signaler respekteras (Haywood *et al.*, 2021).

5.4.2 Individuella skillnader och beteendevariation

Resultaten visade att kattungar reagerade olika på hantering, social kontakt och nya situationer. Uppfödarna beskrev tydliga individuella skillnader i exempelvis socialitet, aktivitetsnivå, nyfikenhet och trygghet. Vissa kattungar uppfattades som mer framåt och kontaktsökande, medan andra beskrevs som mer försiktiga eller avvaktande. Flera respondenter angav även att dessa skillnader blev tydligare omkring 3–6 veckors ålder. Detta överensstämmer med forskning som visar att individuella skillnader i temperament och personlighetsdrag kan observeras tidigt

i livet och gradvis stabiliseras under uppväxten (Mikkola *et al.*, 2021; Urrutia *et al.*, 2023).

Forskning har identifierat flera centrala personlighetsdrag hos katt, såsom socialitet, rädsla, aktivitetsnivå och aggressivitet (Travnik *et al.*, 2020; Mikkola *et al.*, 2021). Vissa beteenden, särskilt reaktioner vid hantering och separation, kan dessutom vara relativt stabila redan i tidig ålder (Urrutia *et al.*, 2023). Skillnader i hur kattungar reagerar på hantering och nya situationer kan relateras till variationer i stresskänslighet och copingstrategier (Amat *et al.*, 2016; Langenhof & Komdeur, 2018). Vissa individer reagerar mer försiktigt, medan andra uppvisar större trygghet och mer utforskande beteenden (Amat *et al.*, 2016; Langenhof & Komdeur, 2018).

Resultaten överensstämmer med forskning som beskriver att kattens temperament och personlighet utvecklas genom ett samspel mellan genetiska faktorer och tidiga erfarenheter (Turner, 2013a; Travnik *et al.*, 2020; Mikkola *et al.*, 2021).

Resultaten kan därför tyda på att många uppfödare utvecklade en praktisk förståelse för kattungars individuella beteendevariationer genom daglig observation och erfarenhet. Detta understryker betydelsen av individanpassning i arbetet med socialisering, hantering och miljöträning för att skapa positiva erfarenheter och minska risken för stress.

5.4.3 Uppfödarnas syn på socialisering och hantering

Resultaten visade en tydlig samsyn bland uppfödarna kring betydelsen av socialisering och hantering för kattungarnas framtida trygghet och anpassningsförmåga. Många beskrev att de aktivt försökte förbereda kattungarna för livet som sällskapskatter genom vardaglig kontakt, hantering och miljöträning. Flera uppfödare uppgav dessutom att de fått positiv återkoppling från köpare, vilket kan tyda på att de upplevde att arbetet hade långsiktig betydelse för kattungarnas utveckling och trygghet.

Detta är relevant eftersom forskning visar att bristande socialisering kan kopplas till ökad rädsla, stressrelaterade beteenden och svårigheter att anpassa sig till nya hem och sociala situationer senare i livet (Bradshaw, 2018; Hirsch *et al.*, 2026). Uppfödarnas arbete med tidiga erfarenheter och socialisering kan därför ha stor betydelse för kattungarnas framtida välfärd och relation till människor.

5.5 Metoddiskussion

Studien bygger på en webbaserad enkät där uppfödarna själva beskrev hur de arbetar med socialisering, miljöträning och hantering av kattungar. En styrka med metoden var att den möjliggjorde insamling av data från många uppfödare i olika delar av Sverige under en begränsad tidsperiod. Kombinationen av flervalssfrågor och öppna fritextsvar gav både kvantitativ information och mer nyanserade beskrivningar av uppfödarnas arbetssätt och erfarenheter.

Samtidigt finns flera begränsningar som behöver beaktas. Eftersom studien bygger på självrapporterade uppgifter finns en risk att respondenterna beskrev sitt arbete mer positivt eller idealiserat än hur det faktiskt genomfördes i praktiken. Urvalet kan också ha påverkats av självselektion, då enkäten spreds via sociala medier och kattrelaterade grupper. Det är därför möjligt att uppfödare med större intresse för kattvelfärd och beteende i högre grad valde att delta. Majoriteten av respondenterna var dessutom anslutna till SVERAK, vilket innebär att resultaten främst speglar en organiserad uppfödningsskontext och inte nödvändigtvis alla svenska kattuppfödare.

Ytterligare en begränsning är att studien undersöker uppfödarnas egna uppfattningar om sitt arbete, men inte kattungarnas faktiska beteende eller välfärd senare i livet. Studien kan därför inte fastställa direkta samband mellan specifika socialiseringsåtgärder och framtida beteende hos katten, utan visar främst hur uppfödare arbetar och resonerar kring dessa frågor i praktiken.

5.6 Etiska, samhällseliga och hållbara aspekter

Katten hålls idag främst som sällskapsdjur, vilket aktualiserar etiska frågor kring människans ansvar för hur katten föds upp och förbereds inför livet i ett nytt hem. Tidiga erfarenheter tillsammans med modern och kullsyskonen har stor betydelse för kattungars sociala och beteendemässiga utveckling. Uppfödarens ansvar handlar därför inte enbart om fysisk omvårdnad, utan även om att skapa en trygg social och fysisk miljö under den känsliga utvecklingsperioden. Bristande socialisering eller negativa erfarenheter tidigt i livet kan öka risken för rädsla, stress och svårigheter att anpassa sig till nya miljöer och sociala situationer senare i livet (Hirsch *et al.*, 2026).

Resultaten tyder på att många uppfödare arbetade aktivt med socialisering, hantering och miljöberikning för att skapa trygga och välanpassade kattungar inför flytten till nya hem. Detta är betydelsefullt eftersom forskning visar att uppväxtmiljön och de första sociala erfarenheterna påverkar kattens framtida

beteende, relation till människor och stresstålighet (McCune, 1995). Möjligheten att utföra naturliga beteenden och leva i stimulerande miljöer är dessutom central för kattens välfärd (DePorter *et al.*, 2019; Graham, 2023).

Ur ett etiskt perspektiv kan det därför ses som problematiskt om kattungar växer upp i miljöer med bristande stimulans, begränsad social kontakt eller hög stressnivå, eftersom detta kan påverka deras välfärd och framtida anpassningsförmåga negativt. Miljöberikning, gradvis socialisering och möjlighet att utföra naturliga beteenden kan däremot bidra till ökad trygghet och bättre välfärd senare i livet.

Resultaten aktualiserar även frågor kring ansvarsfördelning mellan uppfödare och framtida kattägare. Även om uppfödaren kan ge kattungarna en god grund fortsätter kattens utveckling efter flytten till det nya hemmet. Bristande förståelse för kattens behov kan påverka både välfärd och livskvalitet negativt samt öka risken för stress, beteendeproblem, omplacering och övergivande. Uppfödarens arbete med tidiga positiva erfarenheter och gradvis socialisering blir därför särskilt betydelsefullt. Samtidigt innebär variationen mellan uppfödare att kattungar sannolikt får olika förutsättningar under uppväxten, vilket aktualiserar frågor kring behovet av tydligare rekommendationer och ökad kunskap om kattens beteendebest.

Individuella skillnader i temperament och beteende innebär också att kattungar sannolikt har olika behov av socialisering, hantering och miljöanpassning under uppväxten. Ett mer individanpassat arbete kan därför bidra till ökad välfärd och bättre anpassningsförmåga senare i livet. Samtidigt kan praktiska och ekonomiska begränsningar påverka omfattningen av den socialisering och miljöträning som uppfödare har möjlighet att erbjuda. Skillnader i boendemiljö, tid och resurser kan därför påverka förutsättningarna för individanpassning och miljövariation mellan olika uppfödare.

Studien aktualiserar även hållbarhetsaspekter kopplade till djurhållning och ansvarstagande. Ökad kunskap om kattens behov samt ansvarsfull uppfödning kan bidra till mer hållbara djurhållningspraktiker där kattens välfärd prioriteras genom hela livet. Om katten tidigt får positiva erfarenheter av människor, hantering och vardagliga situationer kan detta bidra till bättre förutsättningar för att katten ska kunna stanna kvar i sitt hem under hela livet. Förebyggande arbete med socialisering och miljöträning kan därmed ses som betydelsefullt både för den enskilda kattens välfärd och för ett mer hållbart kattäggande i samhället. Samtidigt visar den stora mängden övergivna och hemlösa katter i Sverige att det

fortfarande finns behov av ökad kunskap och större ansvarstagande kring både kattuppfödning och kattäggande.

5.7 Litteratordiskussion

Den litteratur som använts består av både äldre och nyare forskning inom kattbeteende, socialisering och välfärd. Äldre studier, exempelvis Collard (1967), Caro (1981) och McCune (1995), används fortfarande frekvent inom modern forskning och har haft stor betydelse för förståelsen av socialisering, lek och tidig utveckling hos kattungar. Samtidigt genomfördes delar av den äldre forskningen under andra forskningsförhållanden och med mindre urval, vilket innebär att resultaten behöver tolkas i relation till nyare forskning och dagens uppfödningförhållanden.

Flera grundläggande resultat kring socialisering, lek och tidiga erfarenheter återkommer dock i senare forskning, vilket tyder på att många centrala principer fortfarande är aktuella.

En styrka i den nyare forskningen, exempelvis Graham (2023) och Campbell *et al.*, (2024), är att större fokus läggs på kattens välfärd, stress, miljöfaktorer och relationen mellan tidiga erfarenheter och senare beteende. Flera författare, såsom Turner och Bradshaw, är dessutom välciterade inom området och bygger sina resonemang på empiriska studier och forskningsöversikter med hög relevans för studiens syfte, vilket stärker arbetets vetenskapliga förankring.

5.8 Framtida forskning och frågeställningar

Det finns relativt få moderna studier om hur dagens kattuppfödare praktiskt arbetar med socialisering, miljöträning och tidiga erfarenheter i hemmiljö. Många nyare studier fokuserar istället på beteendeproblem, välfärd eller relationen mellan människa och katt hos vuxna individer. Det finns därför fortfarande kunskapsluckor kring vilka tidiga erfarenheter som har störst betydelse för kattens framtida utveckling och hur forskningsbaserade rekommendationer omsätts i praktisk uppfödning.

Det finns behov av fortsatt forskning om hur olika typer av tidiga erfarenheter påverkar kattens framtida beteende, välfärd och anpassningsförmåga. Särskilt betydelsefullt vore longitudinella studier där kattungar följs från uppväxt till vuxen ålder för att undersöka hur tidig hantering, miljövariation och exponering

för vardagliga situationer påverkar exempelvis trygghet, socialitet, stresstålighet och relationen till människor senare i livet.

Framtida forskning skulle även kunna undersöka mer specifika erfarenheter, såsom transportträning och exponering för varierande ljudmiljöer, samt hur genetiska faktorer, temperament och tidiga erfarenheter samverkar i utvecklingen av kattens beteende.

Exempel på framtida forskningsfrågor är:

1. Vilken betydelse har uppfödarens erfarenhet och kunskap för hur socialisering och miljöträning genomförs i praktiken?
2. Finns det rasspecifika skillnader i behov av socialisering, miljöträning och hantering?
3. Hur påverkar tidpunkten för introduktion till nya miljöer kattungars framtida trygghet och utforskandebeteende?
4. Hur påverkar tidig exponering för barn, andra djur och varierande ljudmiljöer kattens framtida beteende och stresstolerans?

5.9 Slutsatser

Studien visar att de deltagande kattuppfödarna i hög grad arbetade aktivt med socialisering, hantering, miljöberikning och exponering för vardagliga situationer under kattungarnas uppväxt. Resultaten tyder på att uppfödarna lade stor vikt vid att förbereda kattungarna för livet som sällskapskatter genom tidig kontakt med människor och varierande miljöer.

Samtidigt framkom variationer i hur omfattande och systematiskt vissa delar av arbetet genomfördes, särskilt gällande transportträning och exponering för mer ovanliga situationer. Resultaten visar även att många uppfödare i hög grad baserade sitt arbete på praktisk erfarenhet och individanpassning.

Studien bidrar med ökad förståelse för hur kattuppfödare arbetar med tidiga erfarenheter och förberedelser inför kattungars framtida hemmaliv. Samtidigt visar resultaten att det finns behov av fortsatt forskning kring hur olika former av socialisering, miljöträning och hantering påverkar kattens långsiktiga välfärd och beteende.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Katten är idag ett av Sveriges vanligaste sällskapsdjur, och många katter föds upp i hemmiljö hos privata uppfödare. De första veckorna i kattungens liv är mycket viktiga för dess framtida beteende och välfärd. Under denna tid lär sig kattungen att hantera människor, ljud, nya miljöer och olika vardagliga situationer. Tidigare forskning visar att positiva erfarenheter tidigt i livet kan bidra till tryggare och mer välanpassade vuxna katter.

Syftet med denna studie var att undersöka hur svenska kattuppfödare arbetar med att förbereda kattungar för livet som sällskapskatter. Fokus låg på socialisering, hantering, miljöträning och vilka erfarenheter kattungarna får innan de flyttar till sina nya hem.

Studien genomfördes som en webbaserad enkät där 74 svenska kattuppfödare deltog. Enkäten innehöll frågor om bland annat hantering, lek, miljöberikning, ljudexponering, transportträning och social kontakt med människor och andra djur.

Resultatet visade att de flesta uppfödare arbetade aktivt med att ge kattungarna en trygg och varierad uppväxtmiljö. Många kattungar fick tidigt vänja sig vid vardagsljud som dammsugare, TV och musik samt träffa olika människor i hemmet. Hantering, lek och social kontakt förekom dagligen hos de flesta uppfödare. Många erbjöd även miljöer med tunnlar, klätterstrukturer, leksaker och gömställen för att stimulera kattungarnas lek och utforskande beteende.

Studien visade också att flera uppfödare gradvis introducerade kattungarna till nya miljöer och förändringar i hemmet för att skapa trygghet och minska stress. Många beskrev att de anpassade socialisering och hantering efter kattungarnas individuella personligheter och utveckling. Flera uppfödare betonade även betydelsen av kattmammans beteende för kattungarnas trygghet och utveckling.

Samtidigt framkom vissa skillnader mellan uppfödarnas arbetssätt. Till exempel var regelbunden träning på bilresor mindre vanlig, trots att forskning visar att tidiga positiva erfarenheter av transport kan minska stress senare i livet. Resultaten tyder därför på att vissa delar av kattungarnas livsförberedelse kan utvecklas ytterligare.

Sammanfattningsvis visar studien att många svenska kattuppfödare lägger stor vikt vid att ge kattungarna en trygg start i livet genom socialisering, hantering och miljöträning. Studien visar också att uppfödaren har en viktig roll för kattungens

framtida välfärd och anpassningsförmåga som sällskapskatt. Resultaten kan bidra till ökad kunskap om hur tidiga erfarenheter påverkar kattens beteende och välmående.

6. Tack

Jag vill rikta ett tack till alla uppfödare som tog sig tid att delta i enkäten och bidra med sina erfarenheter och reflektioner. Utan ert deltagande hade denna studie inte varit möjlig att genomföra.

Ett särskilt tack riktas även till min handledare Joseфина Zidar för vägledning, stöd och värdefull feedback under arbetets gång.

Jag vill också tacka min kritiska vän för hjälp med synpunkter och återkoppling under skrivprocessen.

Slutligen vill jag tacka min familj och mina vänner för stöd och uppmuntran under arbetets gång.

Referenser

- Amat, M., Camps, T. & Manteca, X. 2016. Stress in owned cats: behavioural changes and welfare implications. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 18(8), 577–586.
- Atkinson, T. 2018. *Practical feline behaviour: Understanding cat behaviour and improving welfare*. Wallingford, CABI.
- Banqueri, M., Méndez, M., Gómez-Lázaro, E. & Arias, J.L. 2019. Early life stress by repeated maternal separation induces long-term neuroinflammatory response in glial cells of male rats. *Stress*. 22(5), 563–570.
- Beaver, B.V. 1980. Sensory development of *Felis catus*. *Laboratory Animals*. 14(3), 199–201.
- Bradshaw, J. 2017. Behaviour of cats. I: *The ethology of domestic animals: An introductory text* (Red. P. Jensen). Wallingford, CABI.
- Bradshaw, J. 2018. Normal feline behaviour: ... and why problem behaviours develop. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 20(5), 411–421.
- Campbell, G.R., Arnott, E.R., Graham, C., Niel, L., Ward, M.P. & Ma, G. 2024. Impact of early socialisation in foster care on kitten behaviour. *Applied Animal Behaviour Science*. 276.
- Caro, T.M. 1981. Predatory behaviour and social play in kittens. *Behaviour*. 76(1–2), 1–24.
- Collard, R.R. 1967. Fear of strangers and play behavior in kittens with varied social experience. *Child Development*. 38(3), 877–891.
- Crowell-Davis, S.L., Curtis, T.M. & Knowles, R.J. 2004. Social organization in the cat: A modern understanding. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 6(1), 19–28.
- DePorter, T.L. & Elzerman, A.L. 2019. Common feline problem behaviors: Destructive scratching. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 21(3), 235–243.
- Driscoll, C.A., Macdonald, D.W. & O'Brien, S.J. 2009. From wild animals to domestic pets, an evolutionary view of domestication. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 106(Supplement 1), 9971–9978.
- Gajdoš Kmecová, N., Pet'ková, B., Kottferová, J., Skurková, L. & Mills, D.S. 2021. Are these cats playing? A closer look at social play in cats and proposal for a psychobiological approach and standard terminology. *Frontiers in Veterinary Science*. 8, 712310.
- Gee, D.G. & Casey, B.J. 2015. The impact of developmental timing for stress and recovery. *Neurobiology of Stress*. 1, 184–194.
- Graham, C. 2023. *Purrfecting kitten welfare in foster care: Impacts of early life experiences on fear behaviour in kittens*. Guelph, University of Guelph.
- Haywood, C., Ripari, L., Puzzo, J., Foreman-Worsley, R. & Finka, L.R. 2021. Providing humans with practical, best practice handling guidelines during human-cat

- interactions increases cats' affiliative behaviour and reduces aggression and signs of conflict. *Frontiers in Veterinary Science*. 8, 714143.
- Hirsch, E.N., Sunning, H. & Andersson, M. 2026. Exploring kitten socialisation practices and welfare implications within a Swedish breeding association. *Animal Welfare*. 35.
- Hu, Y., Hu, S., Wang, W., Wu, X., Marshall, F.B., Chen, X., Hou, L. & Wang, C. 2014. Earliest evidence for commensal processes of cat domestication. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 111(1), 116–120.
- Jahn, K. & DePorter, T. 2023. Feline stress management during air travel: A multimodal approach. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 25(1).
- Kogan, L., Kolus, C. & Schoenfeld-Tacher, R. 2017. Assessment of clicker training for shelter cats. *Animals*. 7(10), 73.
- Langenhof, M.R. & Komdeur, J. 2018. Why and how the early-life environment affects development of coping behaviours. *Behavioral Ecology and Sociobiology*. 72(3).
- Lowe, S.E. & Bradshaw, J.W.S. 2001. Ontogeny of individuality in the domestic cat in the home environment. *Animal Behaviour*. 61(1), 231–237.
- Martínez-Byer, S., Hudson, R., Bánszegi, O. & Szenczi, P. 2023. Effects of early social separation on the behaviour of kittens of the domestic cat. *Applied Animal Behaviour Science*. 259.
- McCune, S. 1995. The impact of paternity and early socialisation on the development of cats' behaviour to people and novel objects. *Applied Animal Behaviour Science*. 45(1), 109–124.
- Mikkola, S., Salonen, M., Hakanen, E., Sulkama, S. & Lohi, H. 2021. Reliability and validity of seven feline behavior and personality traits. *Animals*. 11(7), 1991.
- Riemer, S., Heritier, C., Windschnurer, I., Pratsch, L., Arhant, C. & Affenzeller, N. 2021. A review on mitigating fear and aggression in dogs and cats in a veterinary setting. *Animals*. 11(1), 158.
- Rodan, I., Dowgray, N., Carney, H.C., Carozza, E., Ellis, S.L., Heath, S., Niel, L., St Denis, K. & Taylor, S. 2022. 2022 AAEP/ISFM cat friendly veterinary interaction guidelines: Approach and handling techniques. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 24(11), 1093–1132.
- Stella, J., Croney, C. & Buffington, T. 2013. Effects of stressors on the behavior and physiology of domestic cats. *Applied Animal Behaviour Science*. 143(2–4), 157–163.
- Stolzlechner, L., Bonorand, A. & Riemer, S. 2022. Optimising puppy socialisation: Short- and long-term effects of a training programme during the early socialisation period. *Animals*. 12(22), 3067.
- Takagi, S., Saito, A., Arahori, M., Chijiwa, H., Koyasu, H., Nagasawa, M., Kikusui, T., Fujita, K. & Kuroshima, H. 2022. Cats learn the names of their friend cats in their daily lives. *Scientific Reports*. 12(1).

- Tancredi, D. & Cardinali, I. 2023. Being a dog: A review of the domestication process. *Genes*. 14(5), 992.
- Teletchea, F. 2019. Animal domestication: A brief overview. I: *Animal domestication* (Red. F. Teletchea). London, IntechOpen.
- Travnik, I. de C., Machado, D. de S., Gonçalves, L. da S., Ceballos, M.C. & Sant'Anna, A.C. 2020. Temperament in domestic cats: A review of proximate mechanisms, methods of assessment, its effects on human-cat relationships, and one welfare. *Animals*. 10(9), 1516.
- Turner, D.C. 2013a. The human-cat relationship. I: *The domestic cat* (Red. D.C. Turner & P. Bateson). Cambridge, Cambridge University Press.
- Turner, D.C. 2013b. Behavioural development in the cat. I: *The domestic cat* (Red. D.C. Turner & P. Bateson). Cambridge, Cambridge University Press, 11–26.
- Urrutia, A., Bánszegi, O., Szenczi, P. & Hudson, R. 2023. Development of “personality” in the domestic cat: A longitudinal study. *Developmental Psychobiology*. 65(7), e22427.
- Villablanca, J.R. & Olmstead, C.E. 1979. Neurological development of kittens. *Developmental Psychobiology*. 12(2), 101–127.
- Vitale Shreve, K.R. & Udell, M.A.R. 2015. What’s inside your cat’s head? A review of cat (*Felis silvestris catus*) cognition research past, present and future. *Animal Cognition*. 18(6), 1195–1206.
- Wilson, M., Warren, J.M. & Abbott, L. 1965. Infantile stimulation, activity and learning by cats. *Child Development*. 36, 843–853.
- World Animal Foundation. 2026. <https://worldanimalfoundation.org/cats/how-many-cats-are-in-the-world/>, använd 2026-05-01

Bilaga 1

Villkor & Samtycke

När du samtycker till att delta i studentarbete "Uppfödarens roll i förberedelsen av kattungar för ett liv som sällskapskatt" innebär det att Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) behandlar dina personuppgifter. Att ge SLU ditt samtycke är helt frivilligt, men om du inte samtycker till att dina personuppgifter behandlas kan du inte delta i studentarbetet. Denna text syftar till att ge dig all information som behövs för att du ska kunna ta ställning till om du vill ge ditt samtycke till att delta i studentarbetet och till att SLU hanterar dina personuppgifter.

Behandlingen av dina personuppgifter sker med stöd av den rättsliga grunden samtycke. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak, vilket dock inte påverkar den behandling som skett innan återkallandet. SLU är ansvarigt för behandlingen av dina personuppgifter, och du når SLU:s dataskyddsombud på dataskydd@slu.se. Din kontaktperson för detta arbete är student Emily Hansson, eyha0001@stud.slu.se. Du kan också kontakta handledaren Joseфина Zidar, Joseфина.Zidar@slu.se.

Vi samlar in följande uppgifter: Information om din kattuppfödning, såsom din erfarenhet som uppfödare, hur du arbetar med socialisering, miljöträning och hantering av kattungar, samt hur kattungarnas uppväxtmiljö ser ut.

Ändamålet med insamlingen är att möjliggöra genomförandet av ett studentarbete vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) med titeln: Uppfödarens roll i förberedelsen av kattungar för ett liv som sällskapskatt, med god vetenskaplig kvalitet. Dina personuppgifter kommer inte att överföras till andra organisationer eller företag utanför SLU. Enkäten är anonym och inga uppgifter som kan kopplas till dig som individ samlas in.

Dina personuppgifter kommer att lagras till dess studentarbetet godkänts och betyget har registrerats i SLU:s studieregister. Uppgifterna kommer därefter att gallras. Uppgifterna kommer att hanteras så att inga obehöriga kan ta del av dem.

Om du vill läsa mer om hur SLU behandlar personuppgifter och om dina rättigheter kan du hitta den informationen på www.slu.se/personuppgifter. Du har enligt lag rätt att under vissa omständigheter få dina uppgifter raderade, rättade, begränsade och att få tillgång till de personuppgifter som behandlas, samt rätt att invända mot behandlingen.

Om du har synpunkter kan du kontakta dataskyddsombudet på dataskydd@slu.se. Du kan vända dig med klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten, imy@imy.se. Du kan läsa mer om Integritetsskyddsmyndighetens tillsyn på <http://www.imy.se/>.

Jag samtycker till att delta i detta studentarbete och till att SLU behandlar personuppgifter om mig på det sätt som förklaras i denna text, inklusive känsliga uppgifter om jag lämnar sådana.

Ja

Nej

Introduktion

Enkät avser dom som föder upp kattungar i sitt eget hem, inte dom som är fodervärdar.

Välkommen att delta i kandidatarbetet "Uppfödarens roll i förberedelsen av kattungar för ett liv som sällskapskatt".

Enkäten tar ca 10-15 minuter att genomföra.

Detta kandidatarbetet syftar till att undersöka hur kattuppfödare arbetar med att förbereda kattungar för livet som sällskapskatter, utöver traditionell socialisering. Fokus ligger på vilka praktiska förberedelser som görs under kattungarnas tidiga utveckling, såsom miljöträning, lekbeteenden, motorisk utveckling och hantering, samt hur dessa kan påverka kattens framtida välfärd och anpassningsförmåga. Flera miljöfaktorer före och efter födseln kan påverka en kattunges förmåga att utveckla emotionell motståndskraft gentemot både sociala och fysiska utmaningar i ett hem (Hargrave, 2018). Den tidiga socialiseringsperioden hos katter infaller mellan 2-9 veckors ålder, och under denna tid är både honkatten och boets miljö avgörande för kattungens inläring (Hargrave, 2018). Kattungar som får gradvis och positiv exponering för olika stimuli, som människor, andra djur, transportburar och vardagsljud, utvecklar bättre anpassningsförmåga och minskad rädsla i nya situationer (Link & Moody, 2025).

Studier visar att tidig hantering tillsammans med närvaro av moderkatten kan minska stress och underlätta utforskande, medan en blyg moder kan öka kattungens oro (Turner, 2013b). Trots detta finns det begränsad forskning om hur uppfödare förbereder kattungar för praktiska aspekter av hemmiljöer, som höga ljud, bilresor eller vardagliga rutiner. Därför syftar detta arbete till att undersöka vilka strategier uppfödare använder, hur dessa påverkar kattungarnas anpassningsförmåga. Genom att förstå dessa faktorer kan vi förbättra kattungars välmående och säkerställa att de blir välanpassade sällskapsdjur.

Hargrave, C. (2018). Helping kittens to become confident cats—why they and their owners need the support of the veterinary team. Part 2: environmental effects and support. *The veterinary nurse*, 9 (7), 356–363.

Link, J.K. & Moody, C.M. (2025). Socialising kitties: A quantitative survey of US cat owner attitudes towards kitten and adult cat socialisation programmes. *Animal welfare*, 34

Macdonald, D.W., Yamaguchi, N. & Kerby G. (2014). Group-living in the domestic cat: its sociobiology and epidemiology. In: Turner D.C. & Bateson P.P.G. *The domestic cat: the biology of its behaviour* 3rd ed. Cambridge University Press, pp 96-111

Enkäten

1. Hur länge har du varit kattuppfödare (sedan du fick ditt första kull)?

1-3 år

4-7 år

8-13 år

Mer än 14 år

2. Vilken/vilka raser föder du upp?

3. Hur många kullar per år har du ungefär?

1-2 kullar

3-4 kullar

5-6 kullar

Mer än 6 kullar

4. Är du ansluten till SVERAK?

Ja

Nej

5. Säljer du dina katter vid 12 veckors ålder eller 14 veckor enligt SVERAK:s riktlinjer?

12 veckor

14 veckor

Senare _____

6. Varför säljer du vid 12 respektive 14 veckor?

7. Har du någon utbildning eller särskild erfarenhet inom djurbeteende?

Formell utbildning inom djurbeteende (t.ex. kurs, högskola, universitet)

Gått SVERAK uppfödarkurs 1

Gått SVERAK uppfödarkurs 2

Utbildad djurtränare

Erfarenhet från arbete på katthem, djurstall eller liknande

Erfarenhet som privat uppfödare under flera år

Annan relevant erfarenhet

Ingen särskild utbildning eller erfarenhet

8. Föder du upp i...

Lägenhet

Hus

9. Finns det något du alltid gör för att förbereda kattungarna för sitt nya hem?

10. Hur förbereder du kattungarna inför flytten till sitt nya hem?

Socialisering med människor

Socialisering med andra djur

Träning på kattlåda

Förberedelse för matvanor (ex. nytt foder, blötmat och torrfoder)

Introduktion till nya miljöer (ex. nya rum, möbler, olika ytor, olika nivåer)

Hantering av klor och päls

Transportbur och/eller bilresor

Introduktion till olika vardagsljud (ex. TV, höga ljud, dammsugare)

Lek och stimulans (ex. mental och fysisk träning samt hur man leker utan att skada)

Annat _____

11. Vilka ljud exponeras kattungarna regelbundet för?

Dammsugare

Diskmaskin

TV

Hårfön

Musik

Höga röster/barn

Annat _____

12. Beskriv hur du vänjer kattungarna vid dessa ljud. Är detta avsiktlig träning eller sker det naturligt i vardagen?

13. Hur introducerar du nya miljöer eller förändringar? Samt när görs detta under uppväxten? (ex. i vilken ålder, gradvis expansion)

14. Får kattungarna åka bil under uppväxten?

Ja, regelbundet

Ja, ibland

Endast till veterinären

Nej

Uppskatta på en skala från 1-5:

15. I vilken utsträckning arbetar du med att vänja kattungarna vid transport och bilresor?

Aldrig

Sällan

Ibland

Ofta

Flera gånger i veckan

Uppskatta på en skala från 1-5:

16. Jag vänjer kattungarna vid att vistas i transportbur

Aldrig

Sällan
Ibland
Ofta
Flera gånger i veckan

Uppskatta på en skala från 1-5:

17. Jag introducerar kattungarna till kortare resor i tidig ålder

Aldrig
Sällan
Ibland
Ofta
Alltid

Uppskatta på en skala från 1-5:

18. Jag tränar kattungarna i att åka bil för att minska stress

Aldrig
Sällan
Ibland
Ofta
Flera gånger i veckan

Uppskatta på en skala från 1-5:

19. Jag skapar positiva upplevelser kopplade till transport

Aldrig
Sällan
Ibland
Ofta
Flera gånger i veckan

20. Hur ser kattungarnas uppväxtmiljö ut rent praktiskt? *Vilka av följande finns tillgängliga under uppväxten?*

Klösträd <1 m
Klösträd <2 m
Hyllor/höjder/platser att klättra på
Tunnlar och gömställen
Olika golvunderlag (matta, trä, klinker etc.)
Utomhusinhägnad/säker utemiljö
Tillgång till flera rum
Fönsterplatser med utsikt
Lek- och stimuleringsobjekt
Tillgång till trygg viloplats

Kattlådor med samma eller olika material

Annat _____

21. Hur uppmuntrar du kattungarnas rörelse-, utforskande- och lek-beteende?

22. Varierar du miljön över tid? (ex. genom att byta leksaker eller möblera om)

23. Vilken tidig hantering gör du?

Lyfta

Krama

Titta i munnen/kontrollera tänder

Klippa klor

Borsta päls

Hålla i öron/inspektera öron

Kontrollera och rengöra ögon/nos

Hantering av tassar och ben

Introduktion till olika människor eller djur

Lek och stimulering med leksaker

Annat _____

24. I vilken ålder påbörjas den tidiga hanteringen?

25. Vid vilken ålder börjar du regelbundet hantera kattungarna?

0–1 vecka

1–2 veckor

2–4 veckor

Efter 4 veckor

26. Hur ofta hanteras kattungarna i genomsnitt?

Flera gånger per dag

Dagligen

Flera gånger per vecka

Någon gång per vecka

Mer sällan

27. Vem hanterar kattungarna?

Endast du som uppfödare

Familj

Vänner

Köparen

28. Hur reagerar kattungarna generellt på hantering? (ex. accepterar, motvillig, nyfiken). Samt ser du några förändringar över tiden? (ex. vid olika åldrar eller frekvens av hantering)

29. Ser du skillnader mellan individer? Om ja, på vilket sätt? (ex. mer eller mindre toleranta, mer lekfulla)

30. Finns det någon typ av hantering som du anser extra viktig för kattungens framtida liv som sällskapskatt?

31. Tror du att ditt sätt att socialisera och hantera kattungarna påverkar hur trygga de blir i sitt nya hem? Hur?

32. Vad anser du är det viktigaste du gör för att ge kattungarna en bra start i livet?

33. Finns det något du önskar att fler uppfödare lade mer fokus på när det gäller kattungarnas livsförberedelse?

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Emily Hansson har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.